

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. V. De modo quo Christus est in Eucharistia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

dist. 1. quæst. 1. art. 2. ad 3. ubi ait, *Quod quamvis panis non sit aliquid, tamen illud in quod conversus est panis, est aliquid, conversione facta.* & ideo non sequitur quod panis sit annihilatus. Et ad 4. dicitur: *Quod quamvis non maneat panis, neque in se, neque in alio, manet tamen corpus Christi in quod conversus est panis, & ideo non sequitur quod sit annihilatus.*

In istis: Definitio substantiæ panis in Eucharistia non terminatur ad corpus Christi: Ergo nulla data solutio. Consequentia patet, Antecedens verò probatur. Talis definitio constituit unam mutationem, posito verò corporis Christi sub speciebus, aliam: Ergo cum ista terminetur ad corpus Christi, non potest illa ad ipsum terminari. Consequentia est evidens, Antecedens verò probatur. Definitio unius substantiæ, & positio alterius, constituunt duplicem mutationem, habent enim terminos à quo & ad quem realiter & formaliter distinctos; nam definitio habet pro termino à quo esse substantiæ quæ dicitur definere, & pro termino ad quem non esse illius; positio verò habet pro termino à quo non esse substantiæ quæ dicitur de novo poni, & pro termino ad quem esse talis substantiæ. Sed in Eucharistia definitio panis est definitio unius substantiæ, positio verò corporis Christi est positio alterius substantiæ: Ergo in ea duplex mutatio intervenit.

Respondeo negando Antecedens primi & secundi Enthimematis, & ad ejus probationem, distinguo Majorem: Definitio unius substantiæ, & positio alterius, quæ non sunt per conversionem substantiæ quæ dicitur definere in substantiam quæ dicitur poni, constituunt duplicem mutationem, concedo Majorem. Definitio unius substantiæ, & positio alterius, quæ sunt per conversionem substantiæ definientis, in substantiam quæ de novo ponitur, constituunt duplicem mutationem, nego Majorem. Tunc enim constituunt unicum simplicem transitum, sive unicam mutationem unius substantiæ in aliam, quia habent unicum terminum formalem à quo, scilicet non esse substantiæ quæ convertitur, & unicum terminum formalem ad quem, nempe esse alterius substantiæ in quam fit conversio; quamvis cum esse substantiæ convertendæ, concomitantur se habeat non esse substantiæ in quam fit conversio; & similiter cum substantia ad quam terminari debet conversio, concomitantur se habeat non esse substantiæ quæ definit.

Ad secundum respondeo, negando Antecedens: nam divina omnipotentia posset eundem numero panem restituere dupliciter, scilicet per modum creationis, & per modum reconversionis, convertendo scilicet corpus Christi in ipsum, sicut ipse primò fuit in corpus Christi conversus, & tunc esset mutatio opposita illi quæ modo fit in pane; secus verò si primo modo panis restitueretur.

Ad tertium, nego Minorem, substantia enim panis non definit esse per suspensionem solam actionis conservativæ, sed per conversionem ipsius in corpus Christi; ut enim articulo præcedenti dicebamus, ad rationem conversionis necessarium est, ut inter definitionem termini à quo, & positionem termini ad quem sit aliqua connectio, ac proinde ut ex vi positionis terminus ad quem, terminus à quo definat, & per consequens quod ex vi positionis corporis Christi definat esse panis.

Ex hoc intelliges, falsam esse sententiam Sua-

ris, existimantis, substantiam panis definere per actionem quæ accidentia separantur à subjecto, quia hæc spoliata accidentibus, postulat connaturaliter non manere. Patet, inquam, ex dictis hujus sententiæ falsitas: Nam prius intelligitur substantia panis definere esse, quam accidentia ab illa separantur, vel per se subsistant: Ergo talis substantia non definit ex vi actionis separantis accidentia à subjecto. Consequentia patet, Antecedens probatur; tum quia idem accidentia à subjecto separantur, & subsistant, quia substantia destruitur: tum etiam, quia substantia per se producit, accidentia verò ratione substantiæ, & consequenter ad illam; sic etiam per se debet definere, & accidentia consequenter, nisi ipsis modus per se existendi tribuatur, ut contingit in hoc mysterio.

DISPUTATIO V.

De modo quo Christus est in Eucharistia.

Ad questionem 76. Divi Thomæ.

Explicatæ actione transubstantiati-væ, per quam corpus Christi sub speciebus panis & vini fit præsens, consequens est, ut modum quo fit illis præsens consideremus, & varias quæ circa illum versantur difficultates, breviter resolvamus.

ARTICULUS I.

Quid ex vi verborum, quid concomitantur, sub speciebus panis & vini contineatur?

Id est de fide certum sit, omnia quæ ad Christi constitutionem & integritatem pertinent, nimirum corpus, sanguinem, animam, divinitatem, & subsistentiam, seu personam Verbi divini, verè & realiter sub utraque specie panis & vini contineri, ob intimam & inseparabilem quam illa inter se habent conjunctionem; quia tamen (ut docet D. Thomas hic art. 1.) dupliciter possunt aliqua in hoc sacramento contineri, uno modo ex vi sacramenti, seu ex verborum significatione; alio modo, vi naturalis connexionis & concomitantia quam habent cum iis quæ sunt vi verborum, idè breviter huc explicandum est, quanam ex illis vi verborum, & quanam solum per concomitantiam sub speciebus panis & vini contineantur.

Dico ergo primò, corpus Christi contineri ex vi verborum sub specie panis, non verò animam, ut tribuit gradum vitæ, benè tamen, ut dat esse corporeum.

Prima pars est de fide, definita in Tridentino sess. 13. cap. 3. & patet ex eo quod hæc verba, *Hoc est corpus meum*, corpus Christi in quod conversa est substantia panis, expresse significant.

Secunda verò colligitur manifestè ex D. 3. Thoma quæst. præcedenti art. 6. ad 2. ubi sic ait: *Anima est forma corporis, dans ei totum ordinem esse perfecti, scilicet esse, & esse corporeum, & esse animatum, & sic de aliis.* Convertitur igitur forma panis in formam corporis Christi, secundum quod dat esse corporeum, non autem secundum quod dat esse animatum tali animæ: Ergo ex D. Thoma, nomine corporis, quod ex vi verborum est sub speciebus panis, intelligi debet materia in-

forma-

formata animâ Christi, quatenus dat esse corporeum.

4. Ratio etiam id suadet: Nomine enim corporis, quod ex vi verborum sub speciebus panis ponitur, non potest intelligi materia prima sine forma substantiali, affecti solum quantitate & qualitatibus sensibilibus, ut existimat Gabriel in 4. dist. 11. quæst. 1. & in Canonem Missæ lectione 42. Quia materia prima non potest existere sine forma substantiali, nec proinde aliquam actionem terminare, nec verè dici corpus. Non potest etiam per corpus significari materia prima, ut affecta formâ corporeitatis, ut censet Scotus, vel aliâ formâ partiali constituyente corpus organicum, ut existimant aliqui Recentiores, qui præter animam rationalem formas partiales in homine admittunt, quæ constituunt singulas partes corporis organici, & uni dent rationem carnis, alteri rationem ossis, &c. Hoc fuscè impugnatur à nostris Thomistis in Philothopia, ubi nec formam corporeitatis, nec alias formas partiales dari ostendunt, sed in homine solum esse animam intellectualem, quæ virtute continet omnes inferiores formas, & facit ipsa sola quidquid imperfectiores formæ in aliis faciunt, ut probat S. Thomas 1. parte quæst. 76. art. 3. Ergo nomine corporis, quod ex vi verborum est sub speciebus panis, nihil aliud intelligi potest, quàm materia informata animâ, quatenus dat esse corporeum, subindeque animâ Christi, ut dat illi esse corporeum, ex vi verborum sub speciebus panis continetur, non tamen ut dat esse vivens, seu ut gradum vitæ tribuit, quia corpus Christi, prout ex vi verborum est sub speciebus panis, abstrahit à vivo & mortuo, cum idem sit formale significatum corporis nunc, ac fuisset in triduo mortis.

5. Dices primò: Eadem est anima quæ dat esse corporeum, & quæ dat esse vivens: Ergo repugnat quod anima Christi, quatenus dat esse corporeum, sub speciebus panis ex vi verborum ponatur, nisi etiam ut gradum vitæ tribuit sub illis pariter ex vi verborum existat.

Sed nego Consequentiam, licet enim eadem sit anima, quæ dat esse corporeum, & quæ tribuit esse vivens & animatum, ratione tamen & virtualiter distinguitur secundum quod dat esse corporeum, à seipsa, secundum quod dat esse animatum; quod sufficit ad hoc ut sub speciebus panis ex vi verborum ponatur, prout dat esse corporeum, & non secundum quod dat esse vivens & animatum; sicut similis distinctio quæ reperitur inter Filium & divinam essentiam, & inter substantiam Verbi & naturam divinam, sufficit ad hoc ut Filius generetur & producat à Patre, non verò divina essentia, & ut substantia Verbi primariò terminet humanitatem assumptam, non verò natura, vel existentia ejus, ut in Tractatu de Incarnatione ostendimus.

6. Dices secundò: Illud ponitur ex vi verborum, quod necessarium est ad veritatem ipsorum: Sed ad veritatem horum verborum, *Hoc est corpus meum*, necessaria est anima, ut tribuit gradum vitæ: Ergo ponitur sub illa ratione, ex vi verborum, & non solum prout dat esse corporeum. Major patet, Minor probatur. Ad veritatem verborum necessarium est, ut sit idem corpus, quod Christus habebat, quando illa verba protulit: Sed non potest esse idem, nisi sit anima formaliter ut talis, & ut tribuit gradum vitæ: Ergo &c. Major est evidens, nam ad veritatem formæ ne-

cessarium est, ut sit verè corpus Christi, cum non esset idem corpus, non esset corpus Christi, sed aliud compositum. Minor verò videtur non potest esse idem, nisi sic illa forma, quæ habebat corpus Christi, quando protulit verba, quia pro diversitate formæ substantialis, variatur corpus: Sed forma quam habebat Christus, quando illa verba protulit, erat ipsa anima, quæ solum ut dat esse corporeum, sed etiam ut gradum vitæ tribuit: Ergo &c.

Respondeo negando Minorem, & ad probationem illius, distinguo Majorem. Ut sit idem corpus quod Christus habebat, identitate compositi, ut scilicet habeat eandem substantiam substantialis præcisè, nego. Corpus autem Christi vivum & mortuum, est idem, identitate suppositi, quia semper terminatur substantiâ & existentia divinâ.

Ex dictis inferes, quod quando dicitur corpus Christi esse ex vi verborum sub speciebus panis, sub nomine corporis, non comprehenduntur quantitas, figura, & alia accidentia, quæ à gradu corporeitatis dimanant; hæc enim verum concomitantè ponuntur sub illis speciebus, sed sola substantia corporis Christi, quæ hæc sola potest esse terminus formalis & primarius transsubstantiationis.

Dices, Corpus quod vi verborum est sub speciebus panis, est organicum: Achoc, præter substantiam, includit debiram proportionem membrorum, quæ sine certa figura, densitate, & raritate concipi nequit: Ergo illa accidentia ex vi verborum ponuntur sub specie panis.

Propter hoc argumentum putat Vazquez disputatione 187. cap. 4. quantitatem & alia multa accidentia, esse ex vi verborum sub specie panis. Verum hoc est expresse contra S. Thomam & reliquos Scholasticos, nec aliter naturam transsubstantiationis, quæ est conversio substantiæ in substantiam, ut eam definit Tridentina sessio 13. cap. 4. Unde ad argumentum respondetur, distinguendo Majorem: Corpus quod ex vi verborum est sub speciebus panis, est organicum, organizatione radicali, concedo Majorem. Organizatione formali, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Duplex ergo distinguenda est organizationis, altera radicalis, & substantialis, quæ est à forma substantiali exigente diversas dispositiones accidentales; altera formalis, & accidentalis, quæ est à quantitate, figura, & aliis accidentibus, quorum est effectus. Prior est vi verborum sub specie panis, posterior verò solum concomitanter, & vi naturalis connexionis.

Dico secundò, Sanguinem Christi contineri ex vi verborum sub specie vini. Hæc conclusio eadem ratione probatur quâ præcedens: licet enim corpus Christi continetur ex vi verborum sub specie panis, quia hæc verba, *Hoc est corpus meum*, corpus Christi in quod conversus est substantia panis, expresse significant etiam etiam ista, *hic est calix sanguinis mei*, sanguinem Christi non minùs expresse denotent, continetur etiam ille ex vi verborum sub specie vini.

Quæres, an totus sanguis Christi sit in verborum sub specie vini, vel ille solum qui in passionem effusus: Videtur enim quod iste sanguis ex vi verborum sub specie vini continetur, cum hic tantum exprimitur in forma consecrationis *Qui pro vobis effundetur.*

Respondetur

Respondeo tamen, totum sanguinem, qui hunc est in corpore Christi glorioso, etiam si non fuerit in passione effusus, esse ex vi Sacramenti sub speciebus vini. Nam illa verba, *Qui pro vobis effundetur*, non limitant præcedentia ad significandum solum sanguinem, qui fuit in passione effusus, sed ad exprimendum primum finem huius Sacramenti, qui est representatio passionis Christi: ut si Christus converterisset aquam in vinum, his verbis: *Hoc est vinum quod à vobis bibitur*, posteriora verba non limitassent priora ad convertendum solum aquam in vinum, quod fuisset ab illis potandum, sed tantum ad denotandum finem miraculi, esto non totum vinum fuisset ab illis potandum.

Confirmatur: Aliquis sanguis fuit sacramentaliter præfens sub speciebus vini in eterna, qui non fuit in passione effusus, nempe ille, qui ante passionem fuit in carne conversus: Ergo ad verificanda verba consecrationis calicis, non est necesse, quod totus sanguis fuerit in passione effusus.

Dico tertio, animam rationalem Christi esse in hoc Sacramento, non ex vi Sacramenti, aut verborum, sed per concomitantiam. Ita docet Tridentinum sessione 13. canone 3. ubi asserit animam Christi sub utraque specie existere, *vi naturalis illius connexionis & concomitantia*, quæ partes Christi Domini inter se copulantur.

Ratio etiam id suadet: Nam ut hic art. 1. ait D. Thomas: *Ex naturali concomitantia est in hoc Sacramento illud, quod realiter est conjunctum ei in quod prædicta conversio terminatur*: Sed anima rationalis Christi est realiter conjuncta corpori & sanguini Christi, in quæ conversio panis & vini terminatur, & quæ per verba forme significatur: in ipsam verò non terminatur hæc conversio, nec ipsa per verba significatur: Ergo in hoc Sacramento non est ex vi Sacramenti, aut verborum, sed solum per concomitantiam. Quod intelligendum est primo de anima rationali, ut tribuit gradum vitæ, nam ut dat esse corporeum, ex vi verborum ponitur sub specie panis, ut in prima conclusione declaravimus. Secundo, cum dicitur animam rationalem Christi, ut tribuit gradum vitæ, esse per concomitantiam in hoc Sacramento, hoc verificatur solum, quando contrigit corpus Christi in propria specie informari animam rationalem; si enim informaretur alia, ut in triduo mortis formâ cadaveris, non poneretur anima rationalis, etiam concomitanter, sub speciebus Eucharisticis, sed ipsa forma cadaveris. Quod adeo verum est, ut si Apostoli consecrassent ante triduum mortis, subindeque anima rationalis concomitanter fuisset posita sub speciebus panis & vini, tamen in triduo mortis non fuisset amplius anima rationalis sub illis, sed forma cadaveris; & e contra, si in triduo mortis Apostoli consecrassent, fuisset sub speciebus Eucharisticis forma cadaveris, & post resurrectionem cessasset esse sub illis forma cadaveris, & fuisset anima rationalis; quia quod sit hæc vel illa forma, oritur ex statu & forma, quam corpus Christi habet in propria specie.

Dico quarto, sub specie vini corpus, & sub specie panis sanguinem, & sub utraque specie Divinitatem, in hoc Sacramento contineri: non ex vi verborum, sed per concomitantiam. Ita Tridentinum loco citato.

Probatur breviter: Corpus non significatur per verba consecrationis vini, nec sanguis per

Tom. V.

A verba consecrationis panis, nec divinitas per verba consecrationis utriusque: corpus tamen est realiter conjunctum cum sanguine, & sanguis cum corpore, & divinitas cum utroque: Ergo non ex vi verborum, aut Sacramenti, sub prædictis speciebus continentur, bene tamen per concomitantiam.

Dico quinto: Verbum non esse in hoc Sacramento vi verborum, sed concomitanter.

Colligitur ex Tridentino citato, docente Divinitatem esse hinc propter admirabilem illam ejus cum corpore & anima unionem hypostaticam: At ea tantum sunt vi verborum, quæ per se, & non propter connexionem cum aliis, sunt hinc præfentia: Ergo &c. Quodd autem per Divinitatem intelligat etiam personam Verbi, constat. Tum quia aliâs doctrina Concilii esset manca, traderet enim universalem regulam dignoscendi ea, quæ in hoc Sacramento sunt vi verborum, & quæ sunt vi naturalis concomitantia; & tamen si per Divinitatem solum intelligeret naturam divinam, nihil docuisset de persona Verbi. Tum etiam, quia assignans rationem huius concomitantia, ait esse unionem hypostaticam, quæ primariò est ad Verbum.

Probatur etiam conclusio ratione: Nam Verbum divinum est quidem realiter unum corpori & sanguini Christi, sed in ipsum non convertitur panis aut vinum, nec per verba consecrationis expressè & in recto significatur: Nam licet Divus Thomas infra quæst. 78. art. 2. ad 4. dicat: *Per hoc pronomen meum exprimitur persona Christi*, hoc intelligendum est in obliquo: Ergo Verbum divinum est quidem in hoc Sacramento per concomitantiam, non tamen ex vi Sacramenti; nam quod hoc modo in eo continetur, debet in recto significari, sicut significatur corpus & sanguis.

Dices: Quod ponitur in hoc Sacramento concomitanter, debet fieri per virtutem verborum, quia attingitur primariò vel secundariò ab actione consecratoria seu convertiva, quæ est vera productio: Sed Persona Verbi nequit fieri ex virtute verborum, ut constat: Ergo neque per concomitantiam esse in hoc Sacramento.

Respondeo quod ea, quæ continentur in hoc Sacramento per concomitantiam, sunt in duplici differentia: quædam enim sunt improducibilia ut Divinitas & Verbum, & hæc nullo modo fiunt per verba; sed cum sint ubique, & ex alia parte terminent unionem hypostaticam, per hoc præcisè incipiunt esse hinc novo modo, quod corpus aut sanguis Christi producit per actionem consecrariam: alia verò sunt producibilia, & hæc fiunt per virtutem verborum, vel primariò, si primariò significantur; vel secundariò, si identificentur, aut realiter conjungantur cum effectu primario.

Supereft examinandum, an reliquæ personæ divinæ dici possint esse in hoc Sacramento concomitantet: Affirmant Suarez, Vazquez, Delugo, & alii recentiores, qui docent, Verbum esse in hoc Sacramento per concomitantiam immediatam, ut proprium suppositum humanitatis, Patrem verò & Spiritum sanctum per concomitantiam mediam, propter connexionem naturalem, quam habent cum Filio in eadem natura divina. Negant autem Alvarez, Petrus Ledesma, Nunno, Aravius, Serra, Martínez de Prado, & alii Thomistæ communiter, existimantes concomitantiam

11

lacta-

sacramentalem sub speciebus panis & vini, soli Verbo convenire, non verò Patri, aut Spiritui sancto.

- 17 Hanc questionem puto de nomine. Omnes enim conveniunt, Patrem & Spiritum sanctum esse quodam modo speciali in Eucharistia, quo non sunt in cæteris rebus creatis, tum quia simul cum Filio assunt ibi ad operandos effectus mirabiles gratiæ: tum etiam, quia Pater & Spiritus sanctus speciali quodam modo existunt in Filio, propter divinarum personarum inseparabilitatem, & mutuam uniti in altera existentiam, quam Græci *ὑπερσυνέστω*, Latini *Circumcessionem* appellant. Unde si per impossibile Pater & Spiritus sanctus, ratione immensitatis, non essent in omnibus rebus creatis, tamen hoc duplici titulo essent in Eucharistia Sacramento. In hoc, ut dixi, omnes conveniunt, quare ad hoc solum difficultas devolvitur, an præsentia illa specialis, quam Pater & Spiritus sanctus habent in Eucharistia, sufficiat ad concomitantiam sacramentalem? Hoc enim affirmant Suarez, Vazquez, & alii recentiores, negant verò Thomistæ, existimantes ad hoc ut per concomitantiam sit aliquid in hoc Sacramento, requiri, ut in unitate suppositi uniatur cum termino primario & formali conversionis, & cum illo constituat vel pertineat ad idem suppositum: propter hoc enim vestimenta Christi quando ipse consecravit, non continebantur per concomitantiam in hoc Sacramento, bene tamen ejus Divinitas, & anima, & accidentia. Unde cum Pater & Spiritus sanctus non uniatur hoc modo cum corpore & sanguine Christi, non continentur in Eucharistia per concomitantiam sacramentalem. Et hic modus dicendi & loquendi videtur magis proprius, & Concilio Tridentino magis consonus: idem enim Concilium dixit, Divinitatem esse in Sacramento per concomitantiam, quia est unita hypostaticè cum corpore & anima Christi. Ergo fundat concomitantiam sacramentalem sub speciebus panis & vini in unionem hypostaticam, quam habent Verbum & Divinitas cum humanitate, non verò Pater, aut Spiritus sanctus. Quare idem Concilium enumerans omnia, quæ in hoc Sacramento tam ex vi Sacramenti, quam per concomitantiam continentur, nullam facit mentionem Patris aut Spiritus sancti. Quod argumentum, licet sit negativum, in re tamen adeo gravi magni debet esse ponderis & momenti, alioquin Concilium diminutè processisset. Nec valet, si dicas, Concilium etiam personæ Verbi non fecisse mentionem. Ad hoc enim supra respondimus, sufficienter illam insinuas, cum assignans rationem hujus concomitantiae, ait esse unionem hypostaticam, quæ primariò est ad Verbum, & nullo modo ad Patrem, vel Spiritum sanctum. Unde sicut connexio, quam mediâ naturâ divinâ Pater & Spiritus sanctus habent cum personâ Verbi, non sufficit ut dicantur mediâ terminare unionem hypostaticam, incarnari, concipi, nasci, mori, &c. Ita nec sufficiens est, ut dicatur esse per concomitantiam sacramentalem sub speciebus panis & vini.

Id confirmat Martinez de Prado, ex eo quod Eucharistia non solum habet rationem Sacramenti, sed etiam sacrificii, imò est idem cum sacrificio crucis, solâ offerendi ratione diversâ, ut docet Tridentinum: Sed solus Filius dici potest in altari offerri, & sacrificari, non verò Pater vel Spiritus

sanctus: Ergo pariter solus Filius dici potest in Eucharistia sacramentaliter contineri, non verò Pater, aut Spiritus sanctus.

ARTICULUS II.

An corpus Christi sit in hoc Sacramento sua quantitate, totusque existat sub quacunque parte specierum, etiam ante fractionem, & sub quolibet indivisibili hostia comminuta?

Durandus, Major, & Gabriel probabiliter estimant, Christum esse in hoc Sacramento sine propria quantitate, cum in eo careat conversione partium, quam putant esse de essentia quantitatis. Altiſiodorensis verò lib. 4. summa tract. cap. 4. concedit quidem totum Christi corpus actu in tota hostia indivisâ, dicit tamen non esse totum in singulis partibus, etiam separatim sensibilibus, atque divisionem earum à toto, nihil potentia, quæ reducitur ad actum (inquunt) per divisionem, non tanquam per causam, sed tanquam per conditionem, sine qua non ad eum modum quo tota imago Petri in singulis partibus spectat ante ejus fractionem potentialiter solum existat, sit actualiter existens sub illis, divisione specialis factâ. Eadem sententia tribuitur Alberto Magno in 4. dist. 13. art. 11. sed immeritò, ut constat ex resp. ad 2. ubi admittit, eodem modo Christum esse in forma coelestrata, figuramque in corpore, tota in toto, & tota sub quavis parte. Alensis autem negavit totum Christi corpus contineri sub illis particulis hostiæ, quæ separata à toto non essent sensibiles, nec retinerent formam substantialem panis. Denique quoad indivisibilitatem continuativam, quam terminativa hostiæ, sicutus, Richardus, Agidius, & Vazquez, negant totum Christi corpus sub illis existere.

§. 1.

Rejiciuntur omnes illæ sententiæ, & communi ac vera statuitur.

Dico primò: Corpus Christi est in Sacramento Eucharistiæ cum sua quantitate. Probatum primò: Ideo ex Tridentino sess. 13. cap. 3. Corpus Christi est in Sacramento Eucharistiæ cum sua anima & sua Divinitate, quia hæc habent connexionem realem cum suo corpore. Sed etiam quantitas corporis Christi, realem habet cum eo connexionem: Ergo corpus Christi est in Sacramento Eucharistiæ cum sua quantitate.

Probatum secundò: Si corpus Christi esset in Eucharistia sine sua quantitate, existeret ibi absque ordine, decore, & recta dispositione membrorum, confusum & monstruosum: pulchritudo enim corporis non est sine quantitate, cum supponat figuram, quæ est terminus quantitatis: Similiter sublatâ quantitate, nec ordo partium, nec partes supersunt: Consequens autem admittitur, videtur indecens: Ergo &c.

Dico secundò: Corpus Christi in Eucharistia existit totum & actu, sub singulis partibus sensibilibus hostiæ, non solum separatim, sed etiam conjunctis.

Prima pars hujus conclusionis, quod scilicet

corpus Christi in Eucharistia sit totum & actu sub partibus sensibilibus hostiæ inter se divisis, est certa de fide, ac definita in Florentino in decreto unionis, & in Tridentino sess. 13. can. 3. & constat ex facto Christi, qui consecrato calice Lucæ 22. dedit Discipulis, dicens: *Accipite & dividite inter vos*, quod necessarium supponit in singulis speciebus separatis fuisse totum Christum; alioqui singuli partem calicis sumentes, non totum Christum sumpissent.

22 Secunda verò, quæ asserit totum Christi corpus sub singulis partibus hostiæ conjunctis, actu existere, probatur primò. Eo modo corpus Christi est sub singulis partibus sensibilibus hostiæ consecrata, ante divisionem, quo substantia panis ante consecrationem erat sub illis: Sed ante consecrationem substantia panis erat tota & actu in singulis partibus hostiæ. Ergo Christi corpus similiter sub eis facta consecratione existit. Minor est certa, in hoc enim consistit ratio essentialis substantiæ homogeneæ, qualis est substantia panis, quod sit actu tota in toto, & tota in singulis partibus, etiam nondum divisis. Major verò probatur: Cum Christus existat in Eucharistia, per conversionem substantiæ panis in ipsum, succedit loco ejus in munere & officio. Ergo debet habere eum modum præsentia & existentia sub quantitate, aliisque panis accidentibus, quem substantia panis ante consecrationem sub illis habebat.

23 Probatur secundò eadem pars: Facta speciebus consecratarum divisione, totum Christi corpus continetur actu sub qualibet parte sensibili & divisa hostiæ, ut fides docet: Ergo & ante divisionem. Consequentia probatur, quia sola fractio & divisio specierum, non mutat consecrationem, nec valet ponere Christi corpus ubi antea non erat.

24 Si dicas cum Alisiodorensi, specierum divisionem esse conditionem sine qua totum Christi corpus non existit actu sub singulis partibus earum, sicut fractio speculi est conditio sine qua imago Petri non existit actu in qualibet parte ipsius. Ne go paritatem: Rationem disparitatis dat D. Thomas hic art. 3. in corp. quod cum ratio imaginis in speculo repræsentata, proveniat ex reverberatione superficiæ speculi, tanquam à causa; quæ admodum fracto speculo fiunt diversæ superficies partium, ita & diversæ reflexiones sive reverberationes earum, atque adeo plures actu imagines: at verò ratio existentia actualis corporis Christi sub speciebus panis, cum à sola consecratione tanquam à causa proveniat; sicut divisio specierum illarum non variat consecrationem, ita nec præsentiam actualem quam corpus Christi sub illis habebat ante divisionem.

25 Probatur tertio: Signatâ quartâ parte v. g. hostiæ consecrata & nondum divisa, quero: aut in illa quarta parte est aliquid corporis Christi, vel nihil? Si nihil, sequitur primò quod illa pars non sit consecrata, secundò quod neque, etiam in aliis partibus hostiæ sit aliquid corporis Christi; cum non sit major ratio de ipsis, quam de illa quarta parte signatâ, & sic nihil Corporis Christi erit in tota hostia, quia nihil potest esse in toto, nisi sit in partibus ejus. Quod si dicatur, aliquid corporis Christi esse sub illa quarta parte hostiæ non divisa: vel in ea est totum, & sic habemus intentum; vel aliqua pars ejus, v. g. quarta pars; & tunc sequitur quod corpus Christi sit in Eucharistia, commenturative, & circumscriptive, quod tamen est falsum; quia quod est majus in quantitate,

non potest contineri adæquatè & circumscriptive à minori: quantitas autem quartæ partis corporis Christi, longè major est quantitate quartæ partis hostiæ.

Dico tertio, totum Christi corpus contineri sub illis particulis hostiæ, quæ separata à toto essent sensibiles, nec retinerent formam substantialem panis.

26 Probatur primò ex fundamentis jam statutis: Sub partibus minimis hostiæ, quæ essent insensibiles, si separarentur à toto, sub illis, inquam, ut toti hostiæ conjunctis, conservabatur actu ante consecrationem tota natura & substantia panis: Ergo sub eis est etiam actu totus Christus, facta consecratione. Consequentia patet, nam totum corpus Christi est actu in Eucharistia, ubicumque; antea erat actu tota substantia panis. Antecedens autem à nemine negatur, quia licet illæ particulae à suo toto separatae, essent insensibiles, & consequenter substantia panis sub eis non remaneret suotamen toti conjunctæ, sunt sensibiles, in quantum scilicet component partes majores quæ sunt intra sphaeram activitatis sensuum.

27 Probatur secundò: Si totum Christi corpus non sit actu sub qualibet particula hostiæ, etiam minimâ, & ex se præcise sensibus imperceptibili, sequitur totum Christi corpus non esse actu etiam in tota hostia; si enim sit actu & totum in aliqua parte minima, cum non sit major ratio de illa, quam de alia etiam minima sibi conjuncta, non erit etiam in ista, & ita de omnibus aliis: Ergo nec in partibus majoribus, utpote quæ componentur solum ex illis minimis, ut unitis: Ergo nec erit actu totum in tota hostia, quia, ut jam dixi, impossibile est quod aliquid sit totum in toto, & non sit in partibus.

Dico quartò: Corpus Christi totum contineri sub quolibet indivisibili hostiæ consecrata, tam continuativo, quam terminativo.

28 Probatur breviter: Ante consecrationem substantia panis, vel saltem aliquid ipsius, erat sub quolibet indivisibili suæ quantitatis: Ergo cum ex una parte aliquid corporis Christi non possit esse sub illis indivisibilibus, quin totum sub eis existat, quia ponitur in Sacramento modo indivisibili, ex alia verò succedat substantiæ panis in modo essendi sub speciebus consecratis; debet totum sub cunctis indivisibilibus contineri. Consequentia patet, Antecedens verò probatur. Quodlibet indivisibile quantitatis est accedens, atque adeo substantiæ panis inhæret: Ergo aliquid substantiæ panis existit sub eis ante consecrationem.

29 Confirmatur: Vel singulis indivisibilibus hostiæ consecratae correspondebat ante consecrationem aliquid de substantia panis, vel nihil? Si nihil: Ergo substantia panis erat sub sua quantitate discontinua & divisa, & consequenter substantia corporis Christi panis succedens, erit similiter sub quantitate panis discontinua & divisa, quod est absurdum. Si verò aliquid de substantia panis ante consecrationem correspondebat indivisibilibus suæ quantitatis, quodcumque illud sit, sive indivisibile substantiæ suæ, sive pars ejus dicatur, sequitur indivisibile corporis Christi, panis succedentis, existere sub indivisibili quantitatis panis quæ remanet, & consequenter totum etiam Christi corpus, utpote cum sub quantitate hostiæ indivisibiliter existat, ad modum substantiæ spiritualis.

30 **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Quantitas non potest separari ab extensione partium, cum ratio essentialis illius sit extensio & divisibilitas: Sed corpus Christi in Eucharistia est sine extensione: Ergo & sine sua quantitate.

31 **R**espondeo duplicem distingui debere in quantitate extensionem, alteram in ordine ad se, alteram in ordine ad locum. Prior consistit in continuatione & extensione partium in se, ut una immediate continueretur uni, & mediate cæteris: caput enim immediate continuatur collo, eoque mediante, pectori, cæteri que corporis partibus. Posterior in situatione & extensione partium, in ordine ad spatium, ut una pars corporis correspondeat uni, alia alteri parti spatii. Prior est essentialis, & inseparabilis à quantitate, & in eodem prædicamento cum quantitate. Posterior accidentalis, & separabilis, & in prædicamento sita. Illa est principium & radix hujus, hæc effectus & passio illius; unde potest illa sine hac, non autem hæc sine illa reperiri. Porrit igitur à quantitate corporis Christi separari posterior, manente priori, & consequenter manere effectus formalis prioris extensionis, absque effectu formali posterioris.

32 **C**onfirmatur: Non minùs de ratione quantitatis est, reddere subjectum impenetrabile cum alio corpore, quam loco extensum. Sed potest privari primo, ut constat in Christo ad Discipulos ingresso, januis clausis: Ergo & secundo.

Objicies secundo contra secundam conclusionem. Si totum Christi corpus sit actu sub singulis partibus hostiæ, nondum divisum, erit actu pluries, imò & infinities, sub qualibet hostiæ consecrata, per plures & infinitas actu præsentias totales: Consequens est falsum, imò impossibile, cum infinitum actu dari non possit: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur. In qualibet hostiæ sunt plures actu, imò & infinitæ partes proportionales: Ergo si in qualibet earum sit actu totum Christi corpus, sequitur quòd sit pluries, imò & infinities totum in Eucharistia.

33 **R**espondeo negando sequelam Majoris, & distinguendo ejus probationem. In qualibet hostiæ sunt actu plures, imò & infinitæ partes proportionales, singulæ propriam existentiam habentes, & simul numerum simpliciter dictum constituentes, nego Antecedens. Sunt actu infinitæ partes proportionales, unicà existentia existentes, & numerum simpliciter dictum solum in potentia facientes, concedo Antecedens, & nego Consequentiam, Solutio est D. Thomæ hic art. 3. ad 1. ubi sic ait: Numerus sequitur divisionem, & idè quoad quantitas manet indivisa actu, neque substantia alicuius est pluries sub dimensionibus propriis, neque corpus Christi sub dimensionibus panis, & per consequens neque infinities, sed toties in quot partes dividitur.

Objicies tertio contra tertiam conclusionem: In iis tantum partibus hostiæ conservatur totus Christus, quæ separatè ipsum totum conservarent: Sed partes separatæ quæ non essent sensibiles, nec formam substantialem panis retinerent, Christum non conservarent: Ergo in illis ut conunctis totus Christus non conservatur.

Respondeo negando Majorem, nam cum Christi

Actus in hoc Sacramento succedat loco panis, in iis partibus specierum succedit, sub quibus conservari potest substantia panis: quamvis etiam illa conservari non possit in partibus separatæ hostiæ, si non essent sensibiles, in illis tamen ut inter se conjunctis, substantia panis conservari potest. Unde ait Magister Soto in 4. dist. 10. qu. 1. art. 3. *Quamvis separatè minima pars, si illa divideretur, desineret esse corpus, quia desineret species panis: tamen in toto, quia conservatur illæ species, non datur tam parva pars, quin sit pars minoris sit corpus.*

BObjicies quarto contra quartam conclusionem: Corpus Christi non est nisi ubi extensio substantia panis: Sed hæc non erat in puncto, quæ erat corporea, ac proinde trinam dimensionem sub qua esset requirebat: Ergo nec corpus Christi. **R**espondet aliqui in substantia panis, & quælibet alia corporea, dari etiam indivisibilia substantialia, correspondentia indivisibilibus terminantibus quantitatem, sicque corpus Christi esse sub indivisibilibus quantitativis, sub quibus erant indivisibilia substantialia panis: nam hæc in corpore Christi convertitur sunt.

CSed melius respondetur, negando Minorem, nam quamvis substantia corporea sit capax trine dimensionis, secundum se tamen, & intra propriam lineam, est indivisibilis, ut fuso & latissimo ostendunt Complutenses in libro de generatione & corruptione, sicque non solum est sub partibus quantitatis, sed etiam sub punctis, & aliis ejus in indivisibilibus. Dicit etiam poët, juxta aliam sententiam, quæ docet substantiam intra propriam lineam habere partes entitativas & substantiales, hoc inter substantiam panis & corpus Christi reperiri discrimen, quòd substantia panis, est entitativè divisibilis & modo divisibili sub propriis dimensionibus, subindeque incapax existendi sub indivisibilibus quantitativis, corpus autem Christi, licet divisibile, est tamen sub speciebus modo indivisibili, & propterea capax ut sub puncto & aliis indivisibilibus quantitatis existat.

DObjicies quinto: Si totum Christi corpus, in consecratione facta, sit sub quolibet indivisibili hostiæ consecrata, sequitur quòd Sacerdos poterit consecrare solum superficiem, vel solum punctum in aliqua hostiæ, utpote cum punctum ratione lineæ, & linea ratione superficie, & superficie ratione corporis, sit sensibilis, atque adeo designabilis: Sacerdos autem potest consecrare quamlibet partem hostiæ sensibilem, & designabilem, non consecratis aliis Consequens videtur absurdum: Ergo &c.

ERespondeo negando sequelam Majoris, plus enim requiritur ut à principio fiat consecratio, quam ut consecratione facta conservetur corpus Christi, nam ut à principio fiat consecratio, requiritur materia per se sensibilis, punctum autem lineæ, & superficies, non sunt per se sensibiles, sed ut in objectionem dicitur, punctum est sensibile solum ratione lineæ, linea ratione superficie, & superficies ratione corporis; unde à principio non potest in eis fieri consecratio, nisi simul in corpore: at verò quando sit in corpore, etiam fit in illis, & consequenter etiam in illis saltem, ut unitis, conservari potest Christi corpus.

Dices, Esto non possit Sacerdos consecrare solum punctum, vel superficiem hostiæ, potest tamen determinatè consecrare unam tantum medietatem hostiæ, cum linea aut superficie ipsam

ARTICULUS III.

Quid sit praesentia sacramentalis corporis Christi in Eucharistia, & ad quod praedicamentum pertineat?

DE fide certum est, corpus Christi verè, realiter, & substantialiter, post consecrationem esse praesens sub speciebus, ut definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. & nos supra disputatione proximali, pluribus Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, contra Calvinistas ostendimus. Verum quid sit haec praesentia sacramentalis, & ad quod praedicamentum pertineat, difficile explicari potest, unde circa hoc varia sunt Authorum placita. Aliqui enim asserunt, talem praesentiam esse relatione extrinsecus advenientem, ex eo quod totum illius esse est ad aliud se habere, scilicet contineri à speciebus. Ita Scotus & eius Discipuli. Alii censent praesentiam sacramentalem esse actionem reproduciblem corpus Christi sub speciebus. Alii volunt esse actionem quam Christi corpus exercet in species ut instrumentum physicum divinitatis, eas conservando, & in suo esse continendo; existimant enim talem praesentiam esse similem illi quam Angelus habet ad corpora, quae formaliter consistit in actione, qua Angelus continet corpora. Ita docent quidam Recentiores, quos, suppresso nomine, citant Suarez, & Nunno. Alii, ut Suarez, & Aravius, dicunt praesentiam illam esse modum quandam accidentalem, ad praedicamentum ubi reducendum. Denique Nunno, & alii Recentiores Thomistae, concedunt quidem talem praesentiam esse modum quandam corpori Christi superadditum, sed asserunt illum non esse accidentalem, sed substantialem, subindeque reductivè pertinere ad praedicamentum substantiae, non verò ad praedicamentum ubi.

§. I.

Prima pars quaestii triplici conclusione resolvitur.

Dico primo praesentia sacramentalis non est formaliter relatio. 47.

Conclusio est omnino certa, Tum quia effectus formalis relationis non est reddere subiectum in quo est, praesens alicui, sed relatum & dicens ordinem ad illud. Tum etiam, quia cum omnis relatio praesupponat aliquod fundamentum, relatio propinquitatis & praesentiae quam dicit corpus Christi ad species, aliquod fundamentum in ipso supponere debet, quod non potest esse aliud quam ipse modus praesentiae; unde licet praesentia sacramentalis sit fundamentum relationis propinquitatis & praesentiae corporis Christi ad species, non est tamen formaliter ipsa relatio. Sicut licet praesentia localis, quam idem corpus Christi habet in caelo, importet relationem propinquitatis & indistantiae corporis Christi ad caelum, in ea tamen relatione formaliter non consistit, sed in Ubi, quod in eo resultat ex circumscriptione seu circumadjectentia loci.

Dico secundò corpus Christi non fieri formaliter praesens speciebus Eucharisticis, per conversionem substantiae panis in ipsum vel per actionem aliquam qua conservat species sacramentales, & eas in suo esse continet.

Prima pars patet, quia effectus formalis actionis productivè non est constituere terminum loco, sed solum communicare illi esse. Ergo licet actio

I i jii

con.

conversiva substantiæ panis in corpus Christi, det illi esse sacramentale sub speciebus, non tamen est ipsa præsentia sacramentalis, sed solum causa & fundamentum illius.

- 49 Secunda verò pars suadet. Corpus Christi cum sit ex se divisibile, ut constituitur positivè indivisibiliter sub speciebus, constitui debet per aliquid in se receptum: Sed actio instrumentalis quæ corpus Christi conservat species sacramentales, & eas in suo esse continet, cum sit transiens, non est in corpore Christi, sed in passio, scilicet speciebus quæ conservantur: Ergo per illam corpus Christi non potest constitui formaliter præsens speciebus Eucharisticis. Præterquam quod valde incertum est, an corpus Christi assumatur à Deo ut instrumentum ad conservandas tales species.

Dico tertio præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse modum aliquem additum corpori Christi, supernaturalem quoad substantiam.

- 50 Probat primò pars. Corpus Christi esse indivisibiliter præsens sub speciebus, est effectus realis de novo in ipso corpore, qui antea non erat: Ergo debet provenire ab aliqua forma illi addita: Non realiter distincta, quia necessaria non est: Ergo modaliter tantum. Antecedens est certum primò verò consequentia in qua solum potest esse difficultas, ex eo probatur quod impossibile sit aliquid alio modo se habere nunc quam antea, nisi per aliquam sui mutationem, subindeque per alicujus entitatis vel modi receptionem.

- 51 Secunda verò pars, quæ asserit modum illum præsentia sacramentalis, substantiæ Christi superadditum, esse supernaturalem quoad substantiam, patet. Tum quia nulli substantiæ creata vel creabili potest esse connaturalis. Tum etiam quia est modus substantiæ corporeæ & quantitativæ, & tamen facit existere corpus Christi indivisibiliter. Adde quod est modus resultans ad actionem maximè supernaturalem, nempe transubstantionem, & est quedam initiatio & participatio divinæ immensitatis; quia sicut Deus, ratione suæ immensitatis, nullo loco definitur aut limitatur; ita corpus Christi per præsentiam sacramentalem, ita est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur ut non sit in aliis, quin potius in infinitis. y. cathegoremaricè reperiri potest, cum virtus Dei convertentis panem in ipsum, infinita sit.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

Dico quartò, modum præsentia sacramentalis quem Christus habet sub speciebus Eucharisticis, non esse accidentalem, sed substantialem, subindeque ad prædicamentum substantiæ reductivè pertinere.

- 52 Probat primò. Ille modus est substantialis qui habet effectum substantialem: Sed modus iste habet effectum substantialem: Ergo substantialis est. Major constat, quia effectus formalis est ipsa forma, ut communicata subjecto. Minor autem probatur. Existere substantialiter, seu modo substantiali, eo nimirum quo substantia postulat existere, est effectus substantialis: Sed per istum modum corpus Christi existit modo substantiali: Ergo ille effectus substantialem habet. Major probatur, Tum quia modus exi-

A stendi debet proportionari rei existentis, & huiusmodi existendi accidentium est accidentiale. Ergo modus existendi substantiæ, est accidentialis. Tum etiam, quia quod prævenit omnia accidentia non potest non esse substantiale: Sed modus ille quo substantia existit sub dimensionibus prævenit omnia accidentia, cum præveniat ipsa quantitatem, eò quod à nobis concipiamus medium inter substantiam & quantitatem, & ipsa quantitas, utpote prima passio substantiæ, concipitur, & ratio recipiendialis accidentia illi conveniat: Ergo &c. Minor verò docetur confirmari à Theologis cum D. Thoma hic art. 4. sic ait: Corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantiæ, licet modo quo substantia continetur à dimensionibus: succedit enim substantia corporis Christi in hoc sacramento substantia panis; unde substantia panis non erat sub suis dimensionibus localiter, sed per modum substantiæ, ita ne substantia corporis Christi. Ratio etiam suffragatur. Nam esse ad modum substantiæ, est esse totum sub tota quantitate, & totum sub qualibet parte: Sed corpus Christi est totum sub tota quantitate panis & totum sub qualibet ejus parte: Ergo est sub illa per modum substantiæ.

Probat secundò conclusio: Præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, non pertinet ad prædicamentum ubi: Ergo reductivè ad prædicamentum substantiæ. Consequentia patet, cum enim talis præsentia non pertinet ad prædicamentum relationis, vel actionis, vel præcedenti ostensum est, nec superest aliud prædicamentum ad quod possit reduci, præter substantiam, vel ubi, si non perueniat ad prædicamentum ubi, manifestum est quod debet referri ad prædicamentum substantiæ. Antecedens ergo in quo est tota difficultas probatur, Tum quia supremum genus prædicamenti ubi, est ubi circumscriptivum, ut ex definitione Gilberti colligitur, Sed præsentia sacramentalis non est ubi quod ubi circumscriptivum, ut de fide certum est. Ergo non continetur sub prædicamento non pertinet quicumque; modus præsentia, sed ille tantum ratione cujus res denominatur existens in loco: Sed ratione præsentia sacramentalis corpus Christi non potest dici esse in loco: Ergo talis præsentia ad prædicamentum ubi non pertinet. Major est evidens, quia neque præsentia quæ duo corpora divinitus sese penetrant, denominatur ubi, ubi mutuo præsentia, est ubi, neque illa quæ materia denominatur præsens formæ, vel forma materiæ, neque ea quæ accidens denominatur præsens subjecto cui inhaeret, aut Angelus corpori circa quod operatur, ut ostendimus in Tractatu de Angelis disputatione 4 art. 1. §. 3. Minor verò est D. Thomæ articulo supra citato, ubi expressè dicit corpus Christi non esse in hoc sacramento tanquam in loco, & nullo modo hic existere localiter. Ratio etiam id suadet: Duplex enim tantum est modus essendi in loco, circumscriptivus scilicet, & definitivus: Sed neutro ex his modis corpus Christi est sub speciebus: non quidem primò, quia est totum sub tota hostia, & totum sub qualibet parte; nec etiam secundò, quia quod est definitivè in aliquo loco, ita est in illo ut non sit alibi: Sed Corpus Christi non ita est sub una hostia, ut non possit esse simul sub aliis: Ergo non est in una hostia definitivè. Unde Sanctus Doctor eodem articulo

culo, in resp. ad hanc: Corpus Christi non est in hoc sacramento definitivè, quia si non esset alibi quàm in hoc altari ubi constituitur hoc sacramentum: cum tamen sit in cælo in propria specie, & in multis altaribus sub specie sacramenti. Similiter etiam patet, quod non est in hoc sacramento circumscriptivè, quia non est ibi secundum commensurationem propriam quantitatis.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: D. Thomas in 4. dist. 10. quæst. 1. art. 3. quæstio. 1. sic ait: Comparatio Christi ad species sub quibus est, non est similis alicui comparationi naturalis, & idò non potest reduci propriè loquendo, ad aliquem modum à philosopho assignatorum. Tamen habet aliquam similitudinem cum illo modo quo aliquid dicitur esse in loco, secundum quod esse in loco, est esse in aliquo separato extra substantiam suam quod non est causa eius. Et secundum hoc etiam Innocentius dicit corpus Christi esse in pluribus locis, quod continetur sub pluribus speciebus. Ergo D. Thomas censet, præsentiam sacramentalem quam corpus Christi habet sub speciebus, reduci ad pertinet ad prædicamentum ubi, non verò ad prædicamentum substantiæ.

Sed nego consequentiam: quamvis enim D. Thomas dicat hanc præsentiam sacramentalem habere aliquam similitudinem & analogiam cum ubi corporeo, quatenus scilicet provenit ab aliquo extrinseco, nimirum à conversione substantiæ panis in corpus Christi, sicut ubi corporeum, juxta Gilbertum Porretanum, resultat ex circumscriptiōe loci non tamen propterea censet, talem præsentiam pertinere ad prædicamentum ubi, quin potius, cum asserat loco supra citato, Christum esse in hoc sacramento per modum substantiæ, & hanc præsentiam esse similem illi quæ substantia denominatur præsens suis dimensionibus, existimat illam esse substantialem, subindeque ad prædicamentum substantiæ, reduci vel saltem, pertinere, non verò ad prædicamentum ubi.

Objicies secundò: Modus qui advenit substantiæ in suo ultimo actu substantiæ constituitur, non est substantialis, sed accidentalis: Atqui præsentia sacramentalis advenit corpori Christi in suo ultimo actu substantiæ constituto: Ergo illa non est modus substantialis, sed accidentalis. Major certa videtur, quod enim advenienti in ultimo actu substantiæ constituto, advenit ipsi ut non ulterius potest ibi per alium actum substantialem, subindeque est accidentis. Minor verò sic ostenditur. Existencia est ultima actualitas linearis substantialis: Sed præsentia sacramentalis advenit corpori Christi ut existenti: Ergo advenit ipsi, ut in suo ultimo actu substantiæ constituto.

Respondeo dupliciter aliquem modum dici substantialem, propriè scilicet & impropiè. Dicitur propriè substantialis, quando pertinet ad constitutionem ipsius compositi substantialis, intrinsecam substantiæ spectati; quo pacto modus unionis inter materiam & formam, & modus unionis inter Verbum & humanitatem, in opinione illorum qui tales modos admittunt, possunt dici substantiales: & similiter substantia & existencia; & in hoc sensu non asserimus præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse substan-

tialem, quod solum convincit argumentum. Secundò ergo potest dici modus aliquis impropiè substantialis, quia scilicet immediate afficit ipsam substantiam, & antecedit ipsam quantitatem, subindeque omnia alia accidentia substantiæ corporeæ, & afficit substantiam modo proprio ipsi substantiæ, idque ex vi alicujus actionis substantialis, terminat ad substantiam, sub illo modo substantiæ & indivisibili; & in hoc sensu dicimus præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse substantialem, ut constat ex supra dictis.

Dices, Nullus modus potest dici sive propriè sive impropiè substantialis, si non pertineat intrinsecè ad constitutionem substantiæ: Sed modus iste præsentia sacramentalis non pertinet intrinsecè ad constitutionem corporis Christi, ut nos asserimus. Ergo nec propriè substantialis dici potest. Major patet, tum inductione facta per omnes modos substantiales quos admittunt Philosophi, ut substantiam, existentiam &c. Tum etiam, quia si non pertineat ad constitutionem substantiæ, effectus illius non potest esse substantialis: Ergo nec ipse modus erit substantialis.

Respondeo distinguendo Majorem: Nullus modus connaturalis substantiæ, cuius modi sunt substantia & existencia, potest dici substantialis, si non pertineat intrinsecè ad constitutionem substantiæ, transeat. Nullus modus supernaturalis, qualis est præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, nego. Hoc ipso enim quod supernaturalis est, debet supponere substantiam cui advenit jam completam, subindeque ut habentem omne suum complementum substantiale.

Ex his facile solvitur argumentum aliis difficultatibus, quod objici potest ab hæreticis, ad probandum corpus Christi non posse simul poni in pluribus altaribus sacramentaliter, sive plures præsentias sacramentales simul habere. Implicat enim contradictionem, in sententia S. Thomæ, quod duo accidentia solo numero distincta sint in eodem subiecto: Sed duæ vel plures præsentia sacramentales inter se solo numero differunt: Ergo in eodem Christi corpore simul esse non possunt.

Huic, inquam, argumento ex principiis jam statutis facile responderetur, negando scilicet id quod in Minori supponitur, nimirum præsentias sacramentales corporis Christi in Eucharistia, esse plures accidentia solo numero diveras; illæ enim præsentia, nec sunt accidentia, nec distinguuntur solo numero, sed specie: sicut enim duæ species intentionales, repræsentantes duo objecta solo numero distincta, distinguuntur specie, quia ex eo quod quilibet repræsentat hoc numero objectum, dicit essentialiter habitudinem ad tale objectum in individuo, subindeque distinguuntur inter se essentialiter & specificè: ita etiam quia præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, dicit essentialiter ordinem ad has numero species (ex eo quod effectus formalis & essentialis ipsius, est facere præsens corpus Christi sub his numero speciebus, relictis ex substantia quæ fuit terminus à quo conversionis consequenter plures præsentia sacramentales distinguuntur plusquam numero, quia distinguuntur essentialiter, & consequenter specie.

Ex dictis etiam intelliges, præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, duas habere conditiones, unam in qua convenit cum præsentia rei spiritualis, alteram in qua excedit illam.

illam. Convenit in eo, quod utraque modo indivisibili facit rem presentem (scilicet totam in toto, & totam in qualibet parte) excedit autem in eo quod ubi (scilicet presentia rei spiritualis), licet sit indivisibilis, tamen quia oritur à virtute finita & limitata, ita coarctatur & limitatur ad certam distantiam & locum, quod ultra illam sphaeram non est, & idcirco vocatur ubi definitivum: At verò presentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, oritur ex virtute infinita Dei, convertentis panem in ipsum, unde ita Christus est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur, ut non sit in aliis, atque ita non est ubi definitivum, sicut presentia Angeli, licet sit modo indivisibili, sed vocatur presentia sacramentalis, quia ita est indivisibiliter & totaliter in qualibet hostia, & in qualibet parte illius quod etiam in aliis hostiis & altaribus esse potest, ubi consecratur panis.

62. Quæres, an ex vi huius presentia maneat corpus Christi unum speciebus?

Respondeo affirmativè: Utenim dicemus articulo sequenti Christus movetur ad motum specierum, nisi autem ponatur aliquis nexus inter species, Christus non poterit moveri ad motum illarum, quia nihil movetur ad motum alterius, nisi illi aliquo modo conjunctum sit. Unde Damascenus lib. 4. hie cap. 14. ait: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem & vinum, conjungunt eum divinitatem, & sunt ea Corpus & Sanguinem suum* Quod exponens Sanctus Thomas in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 1. quæstione. 1. ad 1. dicit: *Quod verbum Damasceni intelligendum est quantum ad species, quibus corpus Christi divinitati unitum, modo ineffabilis conjungitur.* Aut, modo ineffabilis, quia qualis sit hæc unio corporis Christi cum speciebus, difficile explicari potest, non enim est unio formæ cum materia, vel accidentis cum subiecto, aut agentis cum passivo, vel suppositi cum natura, ut de se patet, ad quod ergo genus unionis reducitur? Respondeo illam esse singularem, & sine exemplo in natura; assimilari tamen illi qua unum corpus penetrat aliud, est intra terminos quantitatis ipsius, & ipsa penetratione illi copulatur, nec potest ab eo divelli, nisi illo destructo; ita Christus per presentiam sacramentalem ita intra terminos quantitatis panis manet, ut ab illa separari nequeat, nisi corruptis vel destructis ipsis speciebus; non dicitur tamen propriè & in rigore esse penetrativè sub illis, quia non est modo quantitativo in Eucharistia, & sic non indiget penetratione, ut ponatur sub quantitate panis. Unde aptius esset exemplum, si una substantia sine quantitate intra terminos alterius poneretur: tunc enim intra terminos illius esset, sed modo quodam inextenso & indivisibili. Quare Divus Thomas supra quæstione. 75. art. 1. ad 3. docet corpus Christi esse in Eucharistia, quodam speciali modo, qui est proprius huic sacramento. Ubi Cajetanus in fine commentarii ait: *Merito denique modus iste dicitur proprius huic sacramento, non solum propter differentiam à reliquis sacramentis, sed etiam quia in toto universo non apparet unus aliquis modus huic similis: Propter quod cum admiratione & veneratione fateamur defectum cognitionis nostre circa hoc.*

63. Quæres secundò, an presentia sacramentalis Christi pendeat ab ejus presentia naturali, ita ut repugnet Christum habere modum essendi sacramentalem antequam per incarnationem haberet modum essendi naturalem?

A Respondeo affirmativè cum Cajetano in 2. ubi oppositum vocat chimæram, aqueam imitationem dignum quod à Scoto doceatur. Ratio est, quia esse sacramentale est esse tantum secundum quid, & cum addito, scilicet sub speciebus Eucharisticis, unde transubstantiatio non est productiva corporis Christi simpliciter absolute, sed tali modo, nimirum sub speciebus, ut dicitur in præcedenti art. 2. conclusione ultimæ. Sum est esse verò naturale quod Christus habet propria specie est esse absolutum & simpliciter, esse secundum quid, seu tali modo, supponit absolute & simpliciter: Ergo repugnat corpus Christi esse sacramentaliter in Eucharistia, nisi sit saltem natura habeat modum essendi naturalem.

Confirmatur: Corpus Christi est sacramentaliter in Eucharistia, per conversionem panis in ipsum: Sed ad hoc ut substantia panis convertatur in corpus Christi, exigitur necessario quod corpus Christi prius saltem natura existat, quia nihil potest converti in id quod non est: Ergo & hoc est quod sit presentia sacramentaliter in Eucharistia, & possit quod habeat, saltem prius naturam, modum essendi naturalem in seipso.

Confirmatur amplius: Presentia Christi sacramentalis causatur efficienter à Christo panem esse naturali, cum humanitas Christi in incrementum conjunctum divinitati, ad conversionem substantie panis in corpus Christi: Sed in omni causa est prior saltem natura loci effectus: Ergo presentia Christi sacramentalis, priora est natura, supponit modum essendi naturalem in seipso.

ARTICULUS III

D An Christus in Eucharistia possit moveri localiter, ut patet ad actionem corporalem?

Dico primò, Christus in Eucharistia non potest moveri per se motu locali, bene tamen per accidens, ad motum specierum sacramentalium. Ita D. Thomas hic art. 6. ubi sic ait: *Secundum hoc se (sacramentale) non movetur Christus per se secundum locum, sed solum per accidens: quia Christus non est in hoc sacramento sicut in loco; quod ratio ostendit in hoc, non movetur per se in loco, sed solum ad motum unum in quo est. Quibus verbis S. Doctor utramque partem restat conclusionis & docuit & probavit.* Primò quidem hac ratione quam infirmat illud quod non est in loco, non potest per se moveri localiter: Sed Christus non est in hoc sacramento tanquam in loco: Ergo non potest in eo per se moveri localiter. Minor probata fuit à D. Thoma articulo præcedenti in corp. ubi sic dicitur: *Corpus Christi in hoc sacramento secundum proprium modum quantitatis dimensivæ, sed magis secundum modum substantie: non autem corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis dimensivæ, in quantum scilicet commensuratur loco secundum suam quantitatem dimensivam: unde relinquatur quod corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantie, ut scilicet modo quod substantia continetur à dimensivitate, sicut enim substantia corporis Christi in hoc sacramento, substantia panis: unde sicut substantia panis non*

erat sub suis dimensionibus localiter, sed per modum substantia, ita nec substantia corporis Christi. Major vero suadetur, primo quia moveri localiter est mutare locum, seu relinquere unum locum & acquirere alium. Ergo quod non est in loco, non potest per se moveri localiter. Secundo, quod per se & non ratione alterius movetur, debet per se recipere terminum talis motus. Sed illud quod non est per se in loco, non potest recipere terminum motus localis, quia hic in corporibus non est aliud quam ubi, quod non refultat nisi ex adjacentia loci: Ergo quod non est per se in loco, non potest per se moveri localiter.

Ex his confutata manet quorundam Recentiorum sententia, asserentium Christum, ut est in sacramento, non posse quidem se movere & moveri motu progressivo, bene tamen motu simplici, sicut gravia feruntur deorsum. Nam sicut ad motum progressivum corporum, requiritur ut una pars moveatur ante aliam, & consequenter sit in diverso loco; ita ad motum simplicem quo gravia feruntur deorsum, requiritur ut una pars prius occupet unam partem loci, quam altera; & ut id quod per se movetur tali motu, partim sit in termino a quo, & partim in termino ad quem. Ergo eadem est ratio de uno ac de alio.

Secunda etiam pars conclusionis quam negat Durandus in 2. dist. 10. quaest. 3. ubi docet corpus Christi in Eucharistia non moveri etiam per accedens ad motum specierum, probatur ratione a D. Thoma indicata. Nam corpus Christi continetur sub speciebus eo modo quo continebatur substantia panis: Sed substantia panis ita continebatur, ut moveretur motis speciebus: Ergo pariter corpus Christi per accedens movetur ad motum specierum, unde dicitur portari in processio- nibus, deferri ad infirmos, elevari a Sacerdotibus post consecrationem, & similia quae sine motu locali explicari nequeunt.

Observandum tamen est diligenter, quod cum species non inhareant corpori Christi, sicut inharebant substantia panis, inde fit ut licet substantia panis esset in loco ratione specierum, & reciperet motum in se, ad motum specierum, non tamen corpus Christi. Nam quod ita movetur per accedens, ut in seipso recipiat motionem localem, debet etiam recipere terminum illius motus, scilicet ubi, seu praesentiam localem, ut patet in homine existente in navi, qui immotus manens in se, ita movetur per accedens ad motum navis, ut recipiat in se terminum illius motus, scilicet ubi: Atqui corpus Christi in hoc sacramento, nullam habet praesentiam localem seu ubi, ut articulo praecedenti ostendimus, sed sacramentalem tantum, quae omnino invariata manet, quando remanent eadem species, quantumcumque aliunde localiter moveantur: Ergo quamvis corpus Christi per accedens moveatur ad motum specierum, non tamen in se recipit motum localem, sed ille recipitur in solis speciebus.

Contra hanc secundam partem nostrae conclusionis obijci potest primo cum Durando: Corpus Christi in hoc sacramento, nec per se nec per accedens potest calefieri aut frigeri, ad calefactionem vel refrigerationem specierum, nec frangi ad illorum fractionem: juxta illud quod canitur in Prosa Missae corporis Christi.

Nulla rei sit scissura,
Signi tantum sit fractura,
Qua nec statum nec statum
Signati minuitur.

Tom. V.

Et rursus:

A sumente non concisus,
Non contractus, non divisus,
Integer accipitur.

Ergo nec corpus Christi potest dici moveri localiter ad motum specierum.

Sed facile responderetur, negando consequentiam & paritatem. Nam sicut anima licet calefacto corpore, nullo modo calefiat, moto tamen localiter corpore, ipsa per accedens movetur, ut docet D. Thomas 1. parte quaest. 75. art. 1. ad 1. Ita corpus Christi, licet non calefiat, calefactis speciebus, huiusmodi localiter motis, per accedens movetur, quia ad primum requiritur, ut calorem & calefactionem in se recipiat; ad secundum vero sufficit ut sit contentum in eo quod per se movetur.

Ad id quod dicitur de fractione, plures sunt qui admissio Antecedente, negant etiam consequentiam & paritatem, quia (inquiunt) divisio importat aliquam alterationem quae non potest competere corpori Christi, prout est in hoc sacramento, sicut nec calefactio. Melius tamen responderetur, negando Antecedens, nullum enim inconveniens est admittere corpus Christi proprie loquendo frangi secundum praesentiam sacramentalem quam habet sub speciebus panis: Apostolus enim 1. ad Corinthios 10. dum refert institutionem huius sacramenti, hunc modum loquendi usurpat, dicens: Panis quem frangimus, Et in professione fidei Berengarii, Canone Ego Berengarius de Consecratione, distinctione 2. sic dicitur: *Corde & ore profiteor, verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.* Item S. Thomas quaest. 77. sequenti art. 7. ad 3. haec scribit: *Corpus Christi non manducatur in sua specie, sed in specie sacramentali. & ideo non frangitur nisi secundum speciem sacramentalem.* Id recte explicat Granados Tractatu 6. disputatione 1. sectione 1. numero 11. his verbis: *Non dicitur frangi Christus Dominus, quasi in partes sui dividatur, sed quia totus a seipso separatur, cum species dividuntur. Cum enim ipse sit totus sub qualibet parte specierum, & dum species sunt continua, ipse quoque habeat praesentiam continuam sub illis, quando destruitur continuatio specierum, & una pars separatur ab altera, ob idque dicuntur proprie accidentia dividi & frangi, destruitur etiam continuatio praesentiae Christi Domini; & ipse prout est sub una parte, sejungitur a seipso. prout est sub alia, & ad diversa loca deferitur, & ideo proprie dicitur frangi & dividi, non fractione quae cadat supra partes ejus sed supra totum ipsum; quatenus diversis partibus specierum adest, & ideo nullo modo derogat incorruptioni Christi. Unde quando in Prosa Missae de Corpore Christi; Christus dicitur non concisus, non contractus, non divisus, hoc debet intelligi secundum esse naturale quod habet in propria specie, non vero de esse sacramentali quod habet in Eucharistia.*

Dico secundo, Corpus Christi, prout est in hoc sacramento, nec agere nec pati potest actione corporea. Ita communiter docent Theologi cum D. Thoma infra quaest. 81. art. 4. contra Nominales, asserentes omnem actionem tam corporalem quam spiritualem, quam potest habere corpus Christi ut in propria specie, posse etiam habere, prout est in sacramento, passis aequaliter dispositis.

Probatur conclusio ratione fundamentali.

K k

Omnis

Omnis actio & passio corporea requirit in agente & patiente extensionem localem & quantitatem: At corpus Christi in Eucharistia non est extensum localiter, sed in ea existit modo indivisibili & inextenso: Ergo prout est in hoc sacramento, incapax est omnis actionis & passionis corporeae. Minor est certa de fide, Major verò ex eo patet, quòd agentia corporea non agunt, nisi in diis potentiis & organis, quae non sunt proximè & formaliter apta ad agendum, sine quantitate & extensione locali.

73. Confirmatur: Nullum corpus potest naturali virtute agere in aliud, aut ab eo pati, nisi illud contingat, ut enim ait S. Doctor 1. p. qu. 45. art. 5. in fine corporis: *Nullum corpus agit, nisi tangendo vel movendo*: Sed corpus Christi prout est in Eucharistia, nec aliud tangere, nec ab alio tangi potest, quia contactus quantitativus supponit extensionem localem utriusque corporis sese tangentis, ut patet: Ergo corpus Christi prout est in sacramento, neque agere potest in aliud corpus actione corporea, neque ab alio corpore pati.

74. Confirmatur amplius: Actio transiens & passio recipitur in passio, unde fit ut necessariò recipientur ad modum patientis, & consequenter participant modum existendi illius: Sed nulla actio vel passio corporea, potest habere modum existendi, qui competit corpori Christi in Eucharistia, cum in ea existat modo inextenso & indivisibili: Ergo corpus Christi, ut est in hoc sacramento, est incapax omnis actionis & passionis corporeae. Potest tamen in eo elicere actus intellectus, per scientiam beatam, vel infusam, subindeque actus voluntatis ad illos consequentes; cum intellectus & volitio non egeant necessariò ministerio sensuum, vel conversione ad phantasmata, ut patet in anima separata à corpore.

75. An verò in hoc sacramento sensationem aliquam externam, puta visionem, elicere possit, difficultas & controversia est inter Theologos: Nominales enim, & quidam alii, id absolute concedunt. Mihi tamen asserendum videtur, id naturaliter esse impossibile: quia species necessariae ad operationes sensuum, sunt materiales, & naturaliter petunt extensionem; & ipsae potentiae sensitivae, cum sint organicae, non possunt naturali virtute exire in operationem, sine eadem extensione in ordine ad locum, ex eo quòd requirant contactum quantitativum mediis, deferentis speciem ab objecto ad potentiam. Quia tamen extensio localis est solum conditio in objecto visibili, & in oculo, videtur divina virtute supplebilis, ut dicemus articulo sequenti; ac proinde probabile & credibile est, Christum in Eucharistia, oculo corporis videre supernaturaliter fideles quibus adsunt, & quae coram sacramento agunt, juxta illud Sponsae Cantic. 2. *En ipse stas post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos, specierum sacramentalium*: alioquin si Christus sub speciebus Eucharisticis existens, nullam vitae sensitivae operationem exerceret, corpus Christi gloriosum & immortale, modo quodam mortuo in hoc sacramento existeret, & ibi esset quasi lapis, aut aliud insensibile.

Addo quòd cum probabile sit, Christum è caelo oculo corporis (sicut et terra ipsum vidit Stephanus stantem in caelo) videre omnia quae sunt & aguntur in terra; asserere etiam debemus, hanc visionem per concomitantiam eidem in hoc sacramento existenti convenire, & ex sacramento

A illa omnia videre, ut rectè annotat S. Thomas art. 7. in fine.

Contra istam conclusionem, & præcipue contra id quòd diximus, Christum in hoc sacramento esse incapacem omnis passionis in eo potentem ab extrinseco agente illata, fieri potest hoc argumentum. Christus, ut est in hoc sacramento, potest mori: Ergo & pati. Consequentia videtur manifesta ex paritate rationis, eadem enim videtur ratio de passione & de morte. Antecedens verò expresse docetur à D. Thoma infra qu. 81. art. 4. ubi asserit, quòd si hostia consecrata suffisset tempore passionis, quando Christus moriebatur in cruce, mortuus etiam fuisset in hac. Ergo juxta doctrinam D. Thomae, Christus videtur in hoc sacramento, potest mori.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem, quia ut ibidem occurrit S. Doctor: *Corpus Christi idem in substantia est in hoc sacramento & in propria specie, sed non eodem modo. Nam in propria specie contingit circumstantia corpora per proprias dimensiones, non autem prout est in hoc sacramento, & ideo quicquid pertinet ad Christum secundum quòd in se est, potest attribui, & in propria specie & in sacramento existenti. Sicut vivere, mori, dolere, animatum esse, & cetera huiusmodi. Quaecumque verò conveniunt ei per compositionem ad corpora extrinseca, possunt ei attribui propria specie existenti, non autem prout est in sacramento: sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari, & cetera huiusmodi. Et rursum, cum sibi primo loco objecisset, quòd Christus, ut est in hoc sacramento, non potest pati: Ergo nec mori. Respondeo, negando consequentiam & paritatem: Quia inquit passio convenit corpori passio per comparationem ad agens extrinsecum, & ideo Christus, secundum quòd est sub hoc sacramento, pati non potest, passio tamen mori.*

Adverte tamen, quòd quando dicitur, Christum ut est in Eucharistia posse mori, hoc non debet intelligi de morte ipsa illata, prout est in hoc sacramento; cum enim in eo, modo intellectus & indivisibilis, subindeque impassibilis, existat, non potest in eo statu, ipsi ab aliquo agente extrinseco mors inferri: Sed de morte illata ipsi ut existenti in propria specie: cum enim idem numero sit corpus Christi sub utroque statu, & ipso quòd moreretur in propria specie, consequenter etiam vel concomitanter, in hoc sacramento mori deberet.

ARTICULUS IV.

An repugnet de potentia absoluta oculum corporeum elevari ad videndum corpus Christi in Sacramento?

Duplex est oculus: alter corporalis, proprie dictus; alter spiritualis, nimirum intellectus, qui metaphorice & per similitudinem dicitur oculus. Sic ad Ephes. 1. f. d. les eleventur habere oculos illuminatos fidei. Ex D. Bernardus ferm. 2. de Epiphania, fidem appellat oculum, eamque lyceos habere oculos affirmat: *Quam oculata sit fides, quam fuerit oculos habeat diligenter considerare*. Si tamen de oculo corporeo, certum & indubitatum est, debet, ipsum non posse naturaliter videre Christum, existentem in Eucharistia sacramento; quia

illam. Convenit in eo, quod utraque modo indivisibili facit rem presentem (scilicet totam in toto, & totam in qualibet parte) excedit autem in eo quod ubi (scilicet presentia rei spiritualis), licet sit indivisibilis, tamen quia oritur à virtute finita & limitata, ita coarctatur & limitatur ad certam distantiam & locum, quod ultra illam sphaeram non est, & idcirco vocatur ubi definitivum: At verò presentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, oritur ex virtute infinita Dei, convertentis panem in ipsum, unde ita Christus est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur, ut non sit in aliis, atque ita non est ubi definitivum, sicut presentia Angeli, licet sit modo indivisibili, sed vocatur presentia sacramentalis, quia ita est indivisibiliter & totaliter in qualibet hostia, & in qualibet parte illius quod etiam in aliis hostiis & altaribus esse potest, ubi consecratur panis.

62. Quæres, an ex vi huius presentia maneat corpus Christi unum speciebus?

Respondeo affirmativè: Utenim dicemus articulo sequenti Christus movetur ad motum specierum, nisi autem ponatur aliquis nexus inter species, Christus non poterit moveri ad motum illarum, quia nihil movetur ad motum alterius, nisi illi aliquo modo conjunctum sit. Unde Damascenus lib. 4. hie cap. 14. ait: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem & vinum, conjungitur eis divinitatem, & sunt ea Corpus & Sanguinem suum* Quod exponens Sanctus Thomas in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 1. quæstione. 1. ad 1. dicit: *Quod verbum Damasceni intelligendum est quantum ad species, quibus corpus Christi divinitati unitum, modo ineffabilis conjungitur.* Aut, modo ineffabilis, quia qualis sit hæc unio corporis Christi cum speciebus, difficile explicari potest, non enim est unio formæ cum materia, vel accidentis cum subiecto, aut agentis cum passivo, vel suppositi cum natura, ut de se patet, ad quod ergo genus unionis reducitur? Respondeo illam esse singularem, & sine exemplo in natura; assimilari tamen illi qua unum corpus penetrat aliud, est intra terminos quantitatis ipsius, & ipsa penetratione illi copulatur, nec potest ab eo divelli, nisi illo destructo; ita Christus per presentiam sacramentalem ita intra terminos quantitatis panis manet, ut ab illa separari nequeat, nisi corruptis vel destructis ipsis speciebus; non dicitur tamen propriè & in rigore esse penetrativè sub illis, quia non est modo quantitativo in Eucharistia, & sic non indiget penetratione, ut ponatur sub quantitate panis. Unde aptius esset exemplum, si una substantia sine quantitate intra terminos alterius poneretur: tunc enim intra terminos illius esset, sed modo quodam inextenso & indivisibili. Quare Divus Thomas supra quæstione. 75. art. 1. ad 3. docet corpus Christi esse in Eucharistia, quodam speciali modo, qui est proprius huic sacramento. Ubi Cajetanus in fine commentarii ait: *Merito denique modus iste dicitur proprius huic sacramento, non solum propter differentiam à reliquis sacramentis, sed etiam quia in toto universo non apparet unus aliquis modus huic similis: Propter quod cum admiratione & veneratione fateamur defectum cognitionis nostre circa hoc.*

63. Quæres secundò, an presentia sacramentalis Christi pendeat ab ejus presentia naturali, ita ut repugnet Christum habere modum essendi sacramentalem antequam per incarnationem haberet modum essendi naturalem?

A Respondeo affirmativè cum Cajetano in 2. ubi oppositum vocat chimæram, aqueam mirationem dignam quod à Scoto doceatur. Ratio est, quia esse sacramentale est esse tantum secundum quid, & cum addito, scilicet sub speciebus Eucharisticis, unde transubstantiatio non est productiva corporis Christi simpliciter absolute, sed tali modo, nimirum sub speciebus, ut dicitur in præcedenti art. 2. conclusione ultimæ. Sum est esse verò naturale quod Christus habet propria specie est esse absolutum & simpliciter, esse secundum quid, seu tali modo, supponit absolute & simpliciter: Ergo repugnat corpus Christi esse sacramentaliter in Eucharistia, nisi sit saltem natura habeat modum essendi naturalem.

Confirmatur: Corpus Christi est sacramentaliter in Eucharistia, per conversionem panis in ipsum: Sed ad hoc ut substantia panis convertatur in corpus Christi, exigitur necessario quod corpus Christi prius saltem natura existat, quia nihil potest converti in id quod non est: Ergo & hoc est quod sit presentia sacramentaliter in Eucharistia, & possit quod habeat, saltem prius naturam, modum essendi naturalem in seipso.

Confirmatur amplius: Presentia Christi sacramentalis causatur efficienter à Christo prius esse naturali, cum humanitas Christi in incrementum conjunctum divinitati, ad conversionem substantie panis in corpus Christi: Sed in omni causa est prior saltem natura loci effectus: Ergo presentia Christi sacramentalis, priora est natura, supponit modum essendi naturalem in seipso.

ARTICULUS III

D An Christus in Eucharistia possit moveri localiter, ut patet ad actionem corporalem?

Dico primò, Christus in Eucharistia non potest moveri per se motu locali, bene tamen per accidens, ad motum specierum sacramentalium. Ita D. Thomas hic art. 6. ubi sic ait: *Secundum hoc se (sacramentale) non movetur Christus per se secundum locum, sed solum per accidens: quia Christus non est in hoc sacramento sicut in loco; quod vultur non esse in loco, sed solum per se in loco, sed solum ad motum suum in quo est. Quibus verbis S. Doctor utramque partem restituit conclusionis & docuit & probavit.* Primò quidem hac ratione quam infirmat illud quod non est in loco, non potest per se moveri localiter: Sed Christus non est in hoc sacramento tanquam in loco: Ergo non potest in eo per se moveri localiter. Minor probata fuit à D. Thoma articulo præcedenti in corp. ubi sic dicitur: *Corpus Christi in hoc sacramento secundum proprium modum quantitatis dimensivæ, sed magis secundum modum substantie: non autem corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis dimensivæ, in quantum scilicet commensuratur loco secundum suam quantitatem dimensivam: unde relinquatur quod corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantie, ut scilicet motus quod substantia continetur à divinitate, sicut enim substantia corporis Christi in hoc sacramento, substantia panis: unde sicut substantia panis non*

Omnis actio & passio corporea requirit in agente & patiente extensionem localem & quantitatem: At corpus Christi in Eucharistia non est extensum localiter, sed in ea existit modo indivisibili & inextenso: Ergo prout est in hoc sacramento, incapax est omnis actionis & passionis corporeae. Minor est certa de fide, Major vero ex eo patet, quod agentia corporea non agunt, nisi in diis potentiis & organis, quae non sunt proximè & formaliter apta ad agendum, sine quantitate & extensione locali.

73. Confirmatur: Nullum corpus potest naturali virtute agere in aliud, aut ab eo pati, nisi illud contingat, ut enim ait S. Doctor 1. p. qu. 45. art. 5. in fine corporis: *Nullum corpus agit, nisi tangendo vel movendo*: Sed corpus Christi prout est in Eucharistia, nec aliud tangere, nec ab alio tangi potest, quia contactus quantitativus supponit extensionem localem utriusque corporis sese tangentis, ut patet: Ergo corpus Christi prout est in sacramento, neque agere potest in aliud corpus actione corporea, neque ab alio corpore pati.

74. Confirmatur amplius: Actio transiens & passio recipitur in passio, unde fit ut necessariò recipiantur ad modum patientis, & consequenter participant modum existendi illius: Sed nulla actio vel passio corporea, potest habere modum existendi, qui competit corpori Christi in Eucharistia, cum in ea existat modo inextenso & indivisibili: Ergo corpus Christi, ut est in hoc sacramento, est incapax omnis actionis & passionis corporeae. Potest tamen in eo elicere actus intellectus, per scientiam beatam, vel infusam, subindeque actus voluntatis ad illos consequentes; cum intellectio & volitio non egeant necessariò ministerio sensuum, vel conversione ad phantasmata, ut patet in anima separata à corpore.

75. An verò in hoc sacramento sensationem aliquam externam, puta visionem, elicere possit, difficultas & controversia est inter Theologos: Nominales enim, & quidam alii, id absolute concedunt. Mihi tamen asserendum videtur, id naturaliter esse impossibile: quia species necessariae ad operationes sensuum, sunt materiales, & naturaliter petunt extensionem; & ipsae potentiae sensitivae, cum sint organicae, non possunt naturali virtute exire in operationem, sine eadem extensione in ordine ad locum, ex eo quod requirant contactum quantitativum mediis, deferentis speciem ab objecto ad potentiam. Quia tamen extensio localis est solum conditio in objecto visibili, & in oculo, videtur divina virtute supplebilis, ut dicemus articulo sequenti; ac proinde probabile & credibile est, Christum in Eucharistia, oculo corporis videre supernaturaliter fideles qui ibi adsunt, & quae coram sacramento agunt, juxta illud Sponsae Cantic. 2. *En ipse stas post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos, specierum sacramentalium*: alioquin si Christus sub speciebus Eucharisticis existens, nullam vitae sensitivae operationem exerceret, corpus Christi gloriosum & immortale, modo quodam mortuo in hoc sacramento existeret, & ibi esset quasi lapis, aut aliud insensibile.

Addo quod cum probabile sit, Christum è caelo oculo corporis (sicut et terra ipsum vidit Stephanus stantem in caelo) videre omnia quae sunt & aguntur in terra; asserere etiam debemus, hanc visionem per concomitantiam eidem in hoc sacramento existenti convenire, & ex sacramento

illa omnia videre, ut rectè annotat S. Thomas art. 7. in fine.

Contra istam conclusionem, & præcipue contra id quod diximus, Christum in hoc sacramento esse incapacem omnis passionis in eo potentem ab extrinseco agente illata, fieri potest hoc argumentum. Christus, ut est in hoc sacramento, potest mori: Ergo & pati. Consequentia videtur manifesta ex paritate rationis, eadem enim videtur ratio de passione & de morte. Antecedens verò expressè docetur à D. Thoma infra qu. 81. art. 4. ubi asserit, quod si hostia consecrata suffisset tempore passionis, quando Christus moriebatur in cruce, mortuus etiam fuisset in hostia. Ergo juxta doctrinam D. Thomae, Christus videtur in hoc sacramento, potest mori.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem, quia ut ibidem occurrit S. Doctor: *Corpus Christi idem in substantia est in hoc sacramento & in propria specie, sed non eodem modo. Nam in propria specie contingit circumstantia corpora per proprias dimensiones, non autem prout est in hoc sacramento, & ideo quidquid pertinet ad Christum secundum quod in se est, potest attribui, & in propria specie & in sacramento existenti. Sicut vivere, mori, dolere, animatum esse, & cetera huiusmodi. Quaecumque verò conveniunt ei per compositionem ad corpora extrinseca, possunt ei attribui propria specie existenti, non autem prout est in sacramento: sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari, & cetera huiusmodi. Et rursum, cum sibi primo loco objecisset, quod Christus, ut est in hoc sacramento, non potest pati: Ergo nec mori. Respondeo, negando consequentiam & paritatem: Quia inquit passio convenit corpori passio per comparationem ad agens extrinsecum, & ideo Christus, secundum quod est sub hoc sacramento, pati non potest, passio tamen mori.*

Adverte tamen, quod quando dicitur, Christum ut est in Eucharistia posse mori, hoc non debet intelligi de morte ipsa illata, prout est in hoc sacramento; cum enim in eo, modo intellectus & indivisibilis, subindeque impassibilis, existat, non potest in eo statu, ipsi ab aliquo agente extrinseco mors inferri: Sed de morte illata ipsi ut existenti in propria specie: cum enim idem numero sit corpus Christi sub utroque statu, & ipso quod moreretur in propria specie, consequenter etiam vel concomitanter, in hoc sacramento mori deberet.

ARTICULUS IV.

An repugnet de potentia absoluta oculum corporeum elevari ad videndum corpus Christi in Sacramento?

Duplex est oculus: alter corporalis, proprie dictus; alter spiritualis, nimirum intellectus, qui metaphorice & per similitudinem dicitur oculus. Sic ad Ephes. 1. f. d. les eleventur habere oculos illuminatos fidei. Ex D. Bernardus ferm. 2. de Epiphania, fidem appellat oculum, eamque lynceos habere oculos affirmat: *Quam oculata sit fides, quam lynceus oculos habeat diligenter considerat. Si scimus, quod oculo corporeo, certum & indubitatum esse debet, ipsum non posse naturaliter videre Christum, existentem in Eucharistia sacramento, quia*

nillum obiectum potest naturaliter videri, nisi similitudinem sui diffundere possit per medium in potentiam: Corpus autem Christi, ut in Sacramento existens, speciem sui per medium diffundere nequit, de potentia saltem ordinaria; tum quia non potest agere ad extra, ut articulo præcedenti ostendimus: tum etiam, quia hæc emissio exigit naturaliter extensionem, & contractum quantitativum medii, quæ non competunt corpori Christi in Eucharistia. Si verò de oculo spirituali, scilicet intellectu, loquamur; docent communiter Theologi contra Ocham & Gabrielem, corpus Christi, prout est in Eucharistia, non posse cognosci naturaliter ab intellectu humano, corpori conjuncto: quia intellectus viatoris nihil potest naturaliter cognoscere, nisi quod sensu percipit; naturalis quippe modus intelligendi ipsius, pro hoc statu, est per species à sensibus desumptas; unde nihil potest esse in intellectu, quin prius fuerit in sensu: Sed corpus Christi sacramentaliter existens, non est naturaliter sensu perceptibile: Ergo nec intellectu humano, corpori conjuncto.

10. Asserunt etiam Theologi contra Scotum, nulum intellectum creatum, etiam angelicum, posse naturali virtute cognoscere modum præsentie sacramentalis, quo corpus Christi existit in Eucharistia; quia hic modus est supernaturalis quoad substantiam, ut art. 2. ostendimus; unde sicut unio hypostatica, gratia, & reliqui habitus supernaturales, non sunt naturaliter cognoscibiles ab intellectu creato: ita nec modus ille præsentie sacramentalis. Quare licet demon non videat substantiam panis in Eucharistia, non tamen statim inferre potest, adesse corpus Christi realiter in tali Sacramento; quia illa substantia, etiam ordinis naturalis, potest divinitus demoni occulari; quemadmodum in Tractatu de Incarnatione diximus, quod quamvis Angelus non videat in humanitate Christi substantiam propriam & creatam, non potest tamen (seclusa revelatione Dei, qui illi manifestet humanitatem in verbo subsistere) cerè & evidenter cognoscere humanitatem Christi ad increatam Verbi substantiam elevatam esse, quia rationabiliter dubitare potest, an Deus, utendo potentia sua absoluta, substantiam creatam & propriam humanitatis Christi ipsi occultet, sive concursum ad illam cognoscendam deoeget.

11. Denum exploratum est apud omnes, præsentiam sacramentalem corporis Christi in Eucharistia, posse supernaturaliter cognosci per fidem, vel per scientiam infusam, aut per visionem beatam. Unde S. Thomas hic art. 7. Corpus Christi secundum modum essendi, quem habet in hoc Sacramento, neque sensu, neque imaginatione perceptibile est, sed intellectu, qui dicitur oculus spiritualis. Percipitur autem diversimodè à diversis intellectibus. Quia enim modus essendi quo Christus est in hoc Sacramento, est penitus supernaturalis, à supernaturali intellectu, scilicet divino, secundum se sensibilis est, & per consequens ab intellectu beato, vel Angeli, vel hominis, qui secundum participatam claritatem divini intellectus videt ea, quæ supernaturalia sunt, per visionem divina essentia: ab intellectu autem hominis viatoris non potest conspici, nisi per fidem, sicut & cetera supernaturalia. Solùm ergo difficultas est, & controversia inter Theologos, an sicut oculus mentis, scilicet intellectus, potest supernaturaliter evehi ad videndum corpus Christi in Eucharistia, visione spirituali &

Tom. V.

A intellectiva; ita oculus corporis ad illud intuentum visione corporea & sensitiva, de potentia Dei absoluta, elevari possit?

Negant Capreolus, Paludanus, Joannes à S. Thoma, Suarez, Granada, & alii. Affirmant Soto, Nunno, Sylvius, Marcus à Serra, Martinez à Prado, Vazquez, Valentia, Coninck, & alii plures.

§. I.

Hæc sententia ut probabilior eligitur.

Dico igitur, oculum corporeum supernaturaliter elevari posse ad videndum Corpus Christi ut existens in Sacramento, non tamen ad videndum ipsum modum, quo in eo existit supernaturaliter.

Probatum primò ex D. Thoma hic art. 7. ad 2. ubi hæc scribit: *Oculus Christi videt seipsum sub Sacramento existentem, non tamen potest videre ipsum modum essendi quo est sub Sacramento, quod pertinet ad solum intellectum; nec tamen est simile de altero oculo glorioso, quia etiam oculus Christi est sub hoc Sacramento, in quo non conformatur ei oculus gloriosus. Ergo juxta D. Thomam nulla est implicantia in hoc, quod Corpus Christi dicatur posse videri in hoc Sacramento oculo corporeo.*

Respondet primò Capreolus, non esse sic legendum, sed alio modo, scilicet: *Oculus Christi videt seipsum sub Sacramento existentem, quantum pertinet ad intellectum.* Verùm, ut notat Soto, Capreolus incidit in mendosum codicem; nam in omnibus emendatis editionibus Summæ D. Thomæ, non solum in Romana, sed etiam in Parisiensi, Lugdunensi, Colonienſi, & Antverpiensi, verba prædicta leguntur.

Respondent alii, hunc locum D. Thomæ ita esse explicandum, ut hoc quod dicit, *sub Sacramento*, non sit jungendum cum obiecto, sed cum subiecto, & sensus sit, quod Christus sub Sacramento, videt seipsum existentem, non tamen sub Sacramento, sed in propria specie.

Verùm hæc expositio nimis violenta est, & aperiè repugnat menti S. Doctoris: Tum quia argumentum, cui respondet, non patitur hanc solutionem; sic enim arguit: *Oculus Christi videt seipsum, ut est in hoc Sacramento: Ergo & quilibet oculus, ubi manifestè, ly sub Sacramento, tenet se ex parte obiecti.* Tum etiam, quia hæc solutio non esset ad propositum, non enim in articulo queritur, utrum Christus possit videre, sed utrum possit videri. Adde quod D. Thomas concedit oculo Christi, quod negat aliis: Sed negat aliis quod possint ipsum videre in hoc Sacramento, de hoc enim est quæstio: Ergo id oculo Christi concedit.

Dices, quare corpus Christi, ut existens in Sacramento, potius ab oculo ipsius Christi, quam ab aliis videatur?

Respondet hujus rationem videri satis difficilem, posse tamen duplicem assignari. Prima est, quod oculus Christi, licet non sese videat naturaliter, sed supernaturaliter, exigit tamen ex eo quod ponatur sub Sacramento, supernaturaliter sese videre, quod tamen non exigit alter oculus etiam glorificatus; sicut enim hoc ipso quod cogitatio mea est, debeo eam cognoscere, etsi non possit ab alio cognosci; ita similiter exigit oculus Christi seipsum videre, ut in Sacramento, hoc ipso quod ipsemet est in Sacramento. Unde, inquit S. Thomas in 4. dist. 10. qu. 2. art. 4. quæstion. 1. ad 1. *Si oculus Christi esset extra species Sacramenti, non videret substantiam suam intra species contentam.*

Aliam rationem tradit Soto in 4. distinctione 11. 86

K k 2

quæst. 1.

quæst. 1. art. 7. ubi ait, quod licet Christus in Sacramento non possit multiplicare species per medium, potest tamen illas multiplicare per seipsum: ut autem videri possit ab oculo existente extra Sacramentum, species visibiles multiplicare deberet per medium, sicque illas ad talem oculum emittere, quod non requiritur, ut videri possit ab oculo, qui etiam est sub Sacramento, sed sufficit, ut illas per seipsum multiplicet, sicque ad talem oculum emitat.

87 Probat secundum conclusio ratione fundamentali. Potentia cognoscitiva potest saltem divinitus ea omnia percipere, quæ continentur intra latitudinem sui objecti specificativi: Sed quamvis corpus Christi, ratione modi essendi sacramentalis, non contineatur intra objectum visum, bene tamen ratione sui, cum habeat ibi suum colorem: Ergo quamvis oculus corporeus non possit elevari à Deo ad videndum modum supernaturalem & miraculosum, quo corpus Christi est in Eucharistia, bene tamen ad concipiendum ipsam Christi corpus in ea existens.

88 Respondent Adversarii, quod licet corpus Christi, ut existens in Eucharistia, sit coloratum, subindeque intra objectum specificativum potentie visivæ, quia tamen non est intra objectum proportionatum illius, eo quod ibi non sit extenso modo, & extenso localis sit conditio sine qua objectum visibile à visu percipi nequit, non potest etiam supernaturaliter videri ab oculo corporeo.

89 Sed contra primò: Deus ut in se est, quamvis non sit objectum proportionatum nostri intellectus, potest tamen ab illo attingi supernaturaliter, ex eo quod contineatur intra objectum specificativum ipsius: Ergo similiter, quamvis corpus Christi, ut existens in hoc Sacramento, non sit objectum proportionatum visui, & ideo non possit naturaliter ab eo percipi, eo tamen ipso quod est intra objectum specificativum ipsius, poterit supernaturaliter ab eo attingi.

90 Secundò, quamvis juxta modum connaturalem agendi visio fiat per species extensas, & ab objecto extenso missas, non videtur tamen negandum, quin de potentia absoluta oppositum fieri possit; vel quia Deus seipso immediatè producit speciem in oculo, vel quia cum extenso sit solum quedam conditio & modificatio objecti, non minùs à Deo suppleri poterit, quam aliæ conditiones, verbi gratia approximatio; nam D. Stephanus e terra Christum vidit stantem in celo, & Beati in celo, non obstante opacitate terræ, poterunt videre damnatos in inferno existentes.

91 Addunt aliqui, quod sicut quando res aliqua conspicitur in speculo, imago illius non est per partes extensa in speculi, prout res ipsa apparet, quin imò imago totius objecti est in qualibet parte & puncto speculi; ita quamvis Christus sit in Sacramento, modo indivisibili & inextenso, & totum in toto, ac totum in qualibet parte, nihilominus potest, saltem divinitus, representari oculo corporeo per aliquam speciem, præsertim, quia licet tale corpus existat indivisibiliter in ordine ad locum, est tamen divisibile in ordine ad se, & habet extensionem integram partium in se, ut magis patebit ex solutione objectionum.

92 Probat tertio conclusio evertendo præcipuum fundamentum Adversariorum. Si quid enim impediret, quominus corpus Christi in Sacramento existens, posset videri oculo corporeo, maxime quia deberet videri modus quo ibi existit;

A quod videtur impossibile, cum modus sit supernaturalis, spiritualis, & omni ex parte invisibilis: Sed hæc ratio non obstat: Ergo Adversarii, præsertim Suarez, quibus disp. 3. l. 2. sic dicitur: Si videtur corpus Christi, sit præsens: Ergo videtur præsentia, quam sub illa habet, quia hæc est formalis ratio existendi ibi: non potest autem per se videri aliquid quasi incorporeum, quin simul per se videatur forma, quæ formaliter constituitur. Minor verò inademur: Quamvis enim duo jungantur, potest unum attingi ab alio, quando unum ex illis non pertinet ad aliud objectum: Sic visio colore pomi, non videtur odor, vel lapori: sic beata Virgo, & Apostoli Christus in terris existentem oculo corporeo videbant, & tamen divinam ejus substantiam & existentiam visu corporeo non cernebant, sed duntaxat cognitione supernaturali fidei illam cognoscebant. Item ipse Christus, cum penetrare januas, vel lapidem sepulchri, vere seipsum videbat, ut erat penetrativè in lapide, vel in locis januarum, & tamen non videbat oculo corporeo modum supernaturalem quo ibi penetrativè erat: Ergo similiter poterit oculus corporeus divinam virtutem videre Christum in Sacramento existentem, absque eo quod modum ipsum quo existit intueatur. Unde D. Thomas suprà relat. Christus Christi videt seipsum sub Sacramento existentem, non tamen potest videre ipsum modum quo est sub Sacramento, quod pertinet ad sensum intellectum.

Dices: Si oculus corporeus videret corpus Christi, ut existens in Sacramento, & tamen modum quo in eo existit, non perciperet, unum ab alio abstraheret; potentia enim cognoscens unum, non cognoscit alio sibi conjuncto, dicitur abstrahere seu transcendere unum ab alio: Sed potentia visiva, cum sit corporea & immetaphysica, abstractiva non est, ut docent Philosophi: Ergo oculus corporeus non potest videre corpus Christi, ut existens in Sacramento, nisi etiam ipsum modum quo ibi existit, videat.

Respondet negando sequelam Majoris, & distinguendo probationem illius: Potentia cognoscens unum, non cognoscit altero sibi conjuncto, abstrahere dicitur, si illud quod cognoscitur, pertineat ad objectum potentie, conceditur: si non pertineat ad illius objectum, nego. Sic enim quando visus percipit colorem pomi, non percipiendo ejus odorem, non dicitur abstrahere unum ab alio, quia odor pomi ad objectum potentie visivæ non pertinet. Ita pariter, licet oculus corporeus videret supernaturaliter Christum in Sacramento existentem, non viso modo supernaturali quo ibi existit, non diceretur abstrahere unum ab alio, quia talis modus, cum sit spiritualis, & incorporeus, intra objectum potentie visivæ non continetur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijciunt primò: Nullum objectum potest videri sine specie: Sed nulla potest esse species representans corpus Christi ut in Sacramento existens: Ergo non potest ut ibi existens videri oculo corporeo. Major docetur communiter à Philosophis, Minor probatur. Corpus Christi est in Sacramento, modo indivisibili &

inextenso: Sed nulla species sensibilis potest representare objectum existens modo indivisibili & inextenso, quia omnis species sensibilis, cum sit materialis, debet esse extensa & divisibilis: Ergo nulla potest dari species representans corpus Christi, ut in sacramento existens.

96. Respondeo data Majori, negando Minorem; & ad ejus probationem dico quod d species divisibilis representare nequit objectum indivisibiliter existens, si existat indivisibiliter tam in ordine ad locum, quam in ordine ad locum; sed si existat indivisibiliter tantum in ordine ad locum, & sit divisibile in ordine ad se: unde cum objectum catens extensione locali possit habere extensionem integram partium in se, ut de facto habet corpus Christi in Eucharistia, per speciem divisibilem oculo corporeo representari potest.

97. Dices, Esto corpus Christi, ut in sacramento existens, videri possit per speciem extensam & divisibilem, non potest tamen ut ibi existens, talem speciem emittere, & per medium in potentiam distendere, cum talis emissio & diffusio speciei exigit extensionem & contra tum quantitativum medii, quæ non competunt corpori Christi in Eucharistia: Ergo licet ut ibi existens, per speciem extensam & divisibilem representari possit, nihilominus videri nequit oculo corporeo.

98. Respondeo dato Antecedenti, negando Consequentiam; quia, ut supra dicebamus, esto corpus Christi, ut in sacramento existens, talem speciem emittere, & in sensum immittere nequeat, illa tamen potest immediate produci à Deo in oculo; vel Deus potest in objecto supplere defectum extensionis localis, cum illa sit conditio solum extrinseca, nec redundet in rationem formalem objecti, sicut extensio integralis partium in se.

99. Instabis: Solum sensibile proprium de absoluta Dei potentia non potest videri, sed requiritur concursus sensibilis communis, quem Deus supplere non potest: quia non est pure effectivus, sed etiam formalis, eò quod modificat speciem sensibilis proprii: Atqui extensio in ordine ad locum, est sensibile commune, ut docent Philosophi in libris de anima: Ergo Deus non potest supplere defectum extensionis localis in objecto visibili.

100. Respondeo negando quod sensibile proprium de absoluta Dei potentia non possit videri, sine concursu sensibilis communis; siquidem nihil deest sensibili proprio quod pertineat ad rationem objecti: modificatio enim sensibilis communis non requiritur ut objectum habeat absolute rationem objecti, sed ut fiat objectum proportionatum potentie; unde cum Deus possit potentiam elevare ad objectum improporionatum, non est necesse quod suppleat huiusmodi modificationem. Sicut approximatio & indistantia necessaria est ut agens modo connaturali agat, sed quia interdum elevatur supra modum agendi connaturalem, & agere potest in distans, non est necesse ut Deus suppleat eam modificationem & conditionem indistantie, quæ non requiritur ad agendum absolute, sed ad agendum connaturaliter. Sicut etiam licet certa quædam proportio aut distantia inter potentiam & objectum requiratur, ita ut non possit connaturaliter objectum immediate supra sensum positum efficere sensationem, attamen de potentia Dei absoluta id non videtur negandum. Quis enim neget, Christi.

Tom. V.

A stum dum lapidem vel fores penetraret, lapidem vel janua vidisset; aut oculus Beati, si aliquid corpus penetraret, tale corpus visurum? quia scilicet huiusmodi modificatio necessaria est solum ut objectum sit proportionatum. Idem dicendum in proposito, nimirum quod modificatio sensibilis communis requiritur solum ut objectum possit videri connaturaliter, & si desit hæc conditio, nihilominus poterit objectum de absoluta Dei potentia videri, neque necessarium est talem modificationem à Deo suppleri.

B Obicies secundò: Si oculus corporeus posset elevari à Deo ad videndum corpus Christi ut existens in Eucharistia, maxime quia illud, cum sit coloratum, continetur intra objectum specificativum potentie visive: Sed hæc ratio non valet: Ergo ruit præcipuum fundamentum nostre sententie. Major pater ex supra dictis. Minor probatur. Color & alia accidentia corporis Christi sunt in sacramento ad modum substantie: Ergo sunt insensibilia, sicut ipsa substantia: Ergo licet corpus Christi, ut existens in Eucharistia, coloratum sit, nihilominus oculo corporeo videri nequit, etiam de absoluta potentia.

101. Respondeo concessa Majori, negando Minorem: & ad ejus probationem dicendum quod omnia accidentia corporis Christi in Eucharistia, sunt ad modum substantie, eo sensu quod sunt modo indivisibili, non verò modo invisibili; nam inseparabile est à colore quod sit visibilis, cum id essentialiter habeat ex eo quod sit objectum sensus, & qualitas sensibilis; sicut inseparabile est à quantitate, quod habeat extensionem partium in ordine ad se.

ARTICULUS V.

Quando & quomodo corpus Christi desinat esse in hoc sacramento?

Dico primò: Corpus Christi desinit esse sub speciebus sacramentalibus, quando desitura fuisset propria illarum substantia.

Probatür breviter: Christus succedit speciebus, loco propriæ substantiæ: Ergo non ante desinit sub illis, quam desitura fuisset propria substantia.

Confirmatur: Deus nunquam se subtrahit à rebus, nisi res ipsæ talem subtractionem possint, nam ut ait Apostolus ad Rom. 11. *Dei sunt sine penitentia*: Sed præsentia Christi sub speciebus panis & vini, est maximum donum donum hominibus concessum: Ergo nunquam à speciebus illis se subtrahit, nisi ipsæ hanc subtractionem possint, quod solum tunc contingit, quando desitura fuisset propria illarum substantia. Unde erronea est, & à Gregorio XI. ut refertur in directorio Inquisitorum, damnata aliquorum sententia, qui dicunt, desinere Christum sub sacramento, quando in aliquem locum immundum projicitur; cum enim corpus Christi sit in hoc sacramento impassibiliter, nullam contrahit in his casibus in seipso immunditiam, ut rectè ait Sanctus Thomas in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. ad 3.

Ex his inferes, nunquam desinere corpus Christi sub speciebus, nisi succedente alia substantia, à pane & vino diversa. Nam Christus (ut diximus) non desinit sub speciebus, nisi quando desitura fuisset propria substantia: At propria substantia

K k 3

stantia

stantia nunquam defutura fuisset, nisi alia genita fuisset: quia naturaliter nunquam corrumpitur unum, quin generetur aliud specie diversum; nulla enim alteratio corrumpens individuum unius speciei, disponit ad generationem alterius ejusdem speciei, ut experientia constat: Ergo non definit corpus Christi sub speciebus, nisi sub illis succedat alia substantia, à pane & vino specie diversa, puta acetum, loco substantiæ vini, aut vermes, loco substantiæ panis.

105. Dico secundò: corpus Christi non definire esse sub speciebus, per transubstantiationem sui in substantiam subsequenter.

Probat: Quod convertitur in aliud per transubstantiationem, definit simpliciter esse, ut patet de substantia panis, converta in corpus Christi: Sed corpus Christi non definit simpliciter esse in se, per hoc quod definit esse sub speciebus, quia adhuc remanet in cælo: Ergo corpus Christi non definit esse sub speciebus, per transubstantiationem sui in substantiam subsequenter.

Confirmatur: Inter definitionem corporis Christi, & inceptionem alterius substantiæ, non est aliqua connexio, cum ex vi definitionis illius, non magis incipiat esse una substantia, quàm alia: Ergo corpus Christi non definit esse per conversionem in aliam substantiam.

106. Dico tertio: corpus Christi non definire esse sub speciebus per annihilationem, aut per solam privativam loci mutationem, sed per definitionem quandam substantialem, innominatam.

Ratio hujus conclusionis est, quia cum corpus Christi non desinat esse sub speciebus per actionem convertivam sui in aliam substantiam, ut conclusionem præcedenti ostensum est, consequenter habet definire per cessationem illius influxus quo positum fuerat sub speciebus panis, & quo sub illis conservabatur, unde sicut non fuerat ibi positum per creationem, aut productionem simpliciter, quia corpus Christi præsupponebatur existere simpliciter ante consecrationem; neque per actionem adductivam, ut præcedenti disputatione dictum est, sed per aliquem influxum substantialem; ita non definit esse sub speciebus, per annihilationem, quæ opponitur creationi; neque per solam privativam loci mutationem, quæ opponitur actioni adductivæ, sed per aliquam definitionem substantialem; quia cessatio influxus substantialis, non potest non esse substantialis definitio.

107. Dixi autem, hanc definitionem substantialem esse innominatam: neque enim potest vocari corruptio, Tum quia corpus Christi, cum sit jam gloriosum, est omnino incorruptibile: Tum etiam, quia corruptio propriè dicta, fit per hoc quod una forma succedit in locum alterius in eadem materia; nulla autem forma succedit in materia corporis Christi, aliàs sequeretur Christum toties mori, quoties definit esse sub speciebus, contra illud Pauli ad Roman. 6. *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur*. Vocatur ergo definitio substantialis tantum secundum quid, quia sicut per transubstantiationem corpus Christi non acquirit esse simpliciter, ita per cessationem hujusmodi transubstantiationis non amittit esse simpliciter.

(*)

DISPUTATIO VI.

De accidentibus Eucharisticis.

Ad questionem 77. Divi Thomæ.

Cum in conversione Eucharistica tota substantia panis & vini, in corpus & sanguinem Christi transmutetur, remanentibus dumtaxat accidentibus; postquam cum S. Doctore de minoribus illa transubstantiatione, & de modo quo Christus per illam est in Eucharistia, disputavimus, oportet ut de ipsis accidentibus Eucharisticis dicamus, pluresque quæ circa illa occurrunt difficultates breviter resolvamus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum accidentia Eucharistica sint sine subiecto substantiali?

Accidentia panis & vini in Eucharistia remanere, facta conversione totius substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, nonolum fide divinâ certum est, & à Tridentino decretum, sed etiam sensibus ipsis notum; videmus enim in hostia consecrata albedinem, gustamus saporem, tangimus figuram &c. Constat autem sensui non posse decipi circa proprium sensibile debite applicatum. Verum gravis difficultas est, an hujusmodi accidentia quæ ante consecrationem substantiæ panis & vini, ut subiecto quod, inhaerebant, sita consecratione, & transmutatione substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, sine subiecto substantiali remaneant: Dixi sine subiecto substantiali, quia accidentia Eucharistica subjunguntur quantitate, ut articulo sequenti contra Nominales dicemus. Hoc præmissis, pro resolutione difficultatis, & declaratione ac defensione Catholice veritatis contra hereticos.

Dico breviter, accidentia Eucharistica esse sine subiecto substantiali.

Conclusio est certa de fide, & definita in Concilio Constantiensi, sess. 8. contra Joannem Hus, qui hoc fidei dogma negabat dicebatque quod *fruges accidentis sine subiecto, erat blasphemare in Deum, scandalizare sanctos, & illudere Ecclesie, per verba accidentis*. Similia dicunt Calvinistæ, & unum ex præcipuis argumentis quibus probare contendunt impossibilem esse veram & realem existentiam corporis Christi in Eucharistia, sumitur ex eo quod accidentia nequit sine subiecto existere, ut in disputatione præcedenti art. 12. retulimus. Unde oppositum vocant inventum & commentum Innocentii III. in Concilio Lateranensi; ubi etiam catholica veritas asserta fuit, nec non in Tridentino sess. 13. can. 2. potestque breviter suaderi, convellendo præcipuum hæreticorum fundamentum. Nulla enim est contradictio, quod accidentia sint separata ab omni subiecto: Ergo id potest affirmari de accidentibus Eucharisticis. Consequentia est evidens, antecedens verò patebit primò ex solutione objectionum. Secundò constat ex SS. Patribus: Basilienis enim homil. 6. in Hexameron, docet prima de creatam esse lucem per se subsistentem, & ab omni subiecto separatam. Primo dicit (linguæ) quæ